

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Alena Kouřilová

**Spotřebitelské spory před Evropským soudním dvorem a reflexe
této judikatury v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu ČR**

Diplomová práce

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Spotřebitelské spory před Evropským soudním dvorem a reflexe této judikatury v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu ČR“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 12. 8. 2015

.....

Alena Kouřilová

Chtěla bych velmi poděkovat vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Milanu Hulmákovi za ochotu, vstřícnost a cenné připomínky. Děkuji také mé drahé rodině a mým kamarádům za pomoc při dokončování této práce a za veškerou podporu během mého studia.

Obsah

1	Úvod	7
1.1	Vymezení tématu	7
1.2	Výzkumné otázky	8
1.3	Popis zvolené metody	8
2	Soudní aplikace judikatury SDEU ve vnitrostátních případech	10
2.1	K významu soudního rozhodování v kontextu čl. 10a Ústavy	10
2.2	Rozhodnutí SDEU jako precedent?	12
3	Právní argumentace NS ve spotřebitelských sporech	16
3.1	Právní Argumentace v rozhodnutích NS	16
3.2	Spotřebitelská problematika v analýze soudních rozhodnutí NS	19
4	Analýza rozhodovací praxe NS	24
4.1	Způsoby užití judikatury SDEU ve vztahu k soudnímu výroku	24
4.1.1	Judikatura SDEU jako autoritativní pravidlo	24
4.1.2	Judikatura SDEU jako interpretační vodítko	26
4.1.3	Judikatura SDEU jako podpůrný argument	29
4.1.4	Shrnutí užití judikatury SDEU v právní argumentaci NS	30
4.2	Judikatura SDEU vs. judikatura ESLP	31
4.3	Judikatura SDEU vs. judikatura ÚS	33
4.4	Judikatura SDEU vs. judikatura NS	35
4.5	Aplikace doktríny acte clair	36
4.6	Přiznání ochrany spotřebitele	38
4.7	Eurokonformní výklad	40
4.8	Meze eurokonformního výkladu	43
4.9	Soudcovské zvážení nepřiměřenosti prorogačních a rozhodčích doložek	46
5	Hodnocení aplikace judikatury SDEU	49
5.1	Jak NS aplikuje judikaturu SDEU ve spotřebitelských sporech?	49
5.2	Do jaké míry NS respektuje závaznost judikatury SDEU?	50
6	Závěr	52
7	Seznam zdrojů	53
8	Shrnutí	63

9	Summary	64
10	Seznam klíčových slov	65
11	List of key words.....	66
12	Přílohy	67

Seznam použitých zkratek

ČR	Česká republika
EU	Evropská Unie
EP	Evropský parlament
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
G.L.J.	German Law Journal
NS	Nejvyšší soud ČR
New York U.L.R	New York University Law Review
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
SOZ	zákon č. 40/1964, občanský zákoník, ve znění do 31.12. 2014 („starý“ OZ)
ObchZ	zákon č. 513/1991, obchodní zákoník, ve znění do 31.12. 2014
Ratio Iuris: A.I. J.o.J. and P.o.L	Ratio Iuris: An International Journal of Jurisprudence and Philosophy of Law
SDEU	Evropský soudní dvůr
SFEU	Smlouva o fungování Evropské Unie
Úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
ÚS	Ústavní soud ČR
ZRŘ	Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů

1 Úvod

1.1 Vymezení tématu

Má diplomová práce se věnuje tématu spotřebitelských sporů v judikatuře NS. Nejde však o komplexní studii. Aplikace práva v ochraně spotřebitele je zkoumána na vybraném souboru rozhodnutí, ve kterých je reflektována judikatura SDEU.¹

Vybraný počet rozhodnutí se týká problematiky spotřebitelských smluv. V dnešní době se většina právního styku odehrává v tomto druhu právního jednání. Spotřebitelem je soukromá osoba, která právně jedná pro svou osobní spotřebu. Za tímto účelem nejčastěji uzavírá smlouvu s podnikatelem, který v rámci své odborné činnosti poskytuje žádané zboží nebo služby. Taková smlouva je smlouvou spotřebitelskou, ve které platí zvláštní ochrana slabší strany.²

Ve vybraných rozhodnutích NS jde tak o spory mezi spotřebitelem a podnikatelem. Avšak ve všech řízeních nejde o spor ve vlastním slova smyslu. Výjimkou jsou řízení o určení místní příslušnosti dle ustanovení § 11 odst. 3 OSŘ, ve kterých NS určuje místně příslušný soud ve spotřebitelské věci. Ve zbytku se jedná o řízení o dovoláních, ve kterých jsou projednávány sporné nároky stran.³ V těchto řízeních, ať již je to smlouva o úvěru, půjčce či koupi, je předmětem ochrana spotřebitele, která je všem těmto smlouvám společná.

Ochrana spotřebitele představuje standard, který není upraven pouze národním právem. Některé otázky ochrany spotřebitele jsou součástí práva evropského, kterého se můžeme dovolávat u vnitrostátních soudů. Práce zkoumá, zda NS je tím soudem, který dokáže poskytnout spotřebitelům minimální ochranu, která je spotřebitelům zaručena evropským právem.⁴

V rozhodovací praxi NS judikatura SDEU reprezentuje evropský standard ochrany spotřebitele, který má v konkrétním rozhodnutí formu argumentu. Jaký význam má tento argument ve spotřebitelských sporech, je tématem této práce.

¹ Rozhodnutí SDEU reflektovaná v judikatuře NS jsou uvedena v příloze č. 2.

² Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Viz TOMÁŠEK, Michal. Princip minimální harmonizace při transpozici směrnic v oblasti ochrany spotřebitele. *Právní fórum*, 2004, roč. 1, s. 14.

1.2 Výzkumné otázky

Analýza relevantních rozhodnutí NS se snaží odpovědět na následující výzkumné otázky:

1. Jak NS aplikuje judikaturu SDEU ve spotřebitelských sporech?

2. Do jaké míry NS respektuje právní závaznost judikatury SDEU?

Témat, která zaměřením této práce vystávají, je hned několik. Jde o problematiku vnitrostátní aplikace evropského práva v soukromém (dříve exkluzivně národním) právu, dále pohled na soudcovskou tvorbu práva, problematika právní argumentace a mimo jiné také téma vázanosti soudních rozhodnutí do budoucna. Zde položené otázky usměřňují množství problematik, kterých se práce dotýká.

Obě otázky této práce jsou založeny na povinnosti NS následovat judikaturu SDEU, která významně dotváří evropské právo.⁵ Evropské právo je právním systémem EU, jehož působnost se skládá z pravomocí, které byly na EU delegovány. V rámci těchto pravomocí EU působí na členské státy, které jsou povinny provádět unijní závazky.⁶ Ochrana spotřebitele představuje jeden z těchto závazků.⁷

První otázka zkoumá aplikaci judikatury ve spotřebitelských sporech v soudních řízeních před NS. Judikatura SDEU je určující pro obsah evropského práva, které má být aplikováno uniformně.⁸ Rozbor judikatury NS má za cíl prověřit, zda je tento princip dodržován.

Druhá otázka zkoumá vztah SDEU a NS z pohledu aplikační praxe NS.⁹ Národní soud zásadně nesmí aplikovat evropské právo libovolně. Uniformní aplikace evropského práva vyžaduje efektivní kooperaci mezi NS a SDEU a respekt k závazné judikatuře SDEU.¹⁰ Do jaké míry NS reflektuje závazný charakter judikatury SDEU, je předmětem druhé otázky.

1.3 Popis zvolené metody

Základním materiálem této práce jsou rozhodnutí NS.¹¹ Tato rozhodnutí byla vyhledána prostřednictvím databáze judikatury NS uvedené na webové stránce www.nsoud.cz. Vybraná

⁵ I když se jedná o tzv. sdílenou kompetenci EU a členských států, EU náleží princip prevence. Tento princip znamená, že tam kde byla přijata legislativa na úrovni EU, pozbývá národní stát v tomto rozsahu svou kompetenci. Blíže WEATHERILL, Stephen. *EC Consumer Law and Policy*. London: Longman, 1997, s. 20.

⁶ BOBEK, Michal. Kam až sahá právo EU? K věcnému aplikačnímu rámci unijního práva v členských státech. *Právní rozhledy*, 2013, č. 18, s. 612.

⁷ WEATHERILL, Stephen. *EC Consumer...*, s. 15.

⁸ Srov. rozsudek ze dne 10. 4. 1984, *Von Colson a Kamann*, 14/83, Recueil, s. 1891.

⁹ Viz BOBEK, Michal a kol. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 340.

¹⁰ BOBEK, Michal. Které české soudy budou mít povinnost obracet se na Evropský soudní dvůr v rámci řízení o předběžné otázce? *Právní rozhledy*, č. 5, 2004, s. 173.

¹¹ Uvedeny v příloze č. 1.

judikatura musela zahrnovat dvě hlavní charakteristiky, kterými byla spotřebitelská tematika a explicitní práce s judikaturou SDEU v právní argumentaci NS. Vyhledávání bylo prováděno do konce února 2015. Do právní analýzy tak nejsou zahrnuta rozhodnutí zveřejněná po tomto datu. Z důvodu počtu relevantních rozhodnutí nebylo třeba omezit vyhledávání spodní časovou hranicí. „Rozhodovací praxe NS“ označuje v této práci jen vybraná rozhodnutí zahrnutá do analýzy.

Práce si nedává za cíl zabývat se veškerou aplikovatelnou judikaturou SDEU, která se vztahuje k ochraně spotřebitele. Zabývám se hlavně těmi rozhodnutími, na která NS odkázal. Náhled na judikaturu SDEU není tak kompletní, a proto je její objasnění také v tomto směru zjednodušující. Judikatura SDEU je vysvětlována z pohledu aplikační praxe NS a cílem práce je zhodnotit tuto konkrétní aplikaci.

Analýza se neobejde bez teoretických východisek. Teorie poskytuje vysvětlení skutečností, které můžeme sice sami odpozorovat, ale bez dostatečných znalostí je nedokážeme správně interpretovat.¹² Mimoto nastiňuje celkový pohled na právní argumentaci NS, ve kterém je judikatura SDEU aplikována.¹³ Úvodní kapitoly mají tak za úkol vysvětlit základní kontext, ve kterém NS aplikuje judikaturu SDEU. Na ně navazuje provedená analýza. Závěrečnou kapitolou je část hodnotící, která shrnuje korektnost práce NS s judikaturou SDEU a celkový dojem z judikatury NS.

¹² Viz WEBER, Max. *Metodologie, sociologie a politika*. Praha: Oikoyomen, 2009, s. 11-15.

¹³ Srov. ALEXI, Robert. *Theory of Legal Argumentation*. Oxford University Press, 1978, s. 168.

2 Soudní aplikace judikatury SDEU ve vnitrostátních případech

2.1 K významu soudního rozhodování v kontextu čl. 10a Ústavy

Čl. 10a Ústavy je v obecném pojetí legální zakotvení přístupu ČR k EU.¹⁴ Změna Ústavy přinesla s sebou nejen členství ČR v nadnárodní organizaci, ale také závažnou změnu právního řádu. Český právní řád se otevřel současně s přijetím čl. 10a Ústavy evropskému právu se všemi jeho účinky.¹⁵ V této práci nás zajímají důsledky této ústavní změny v soudcovské činnosti.

Evropské právo je samostatným systémem práva. Jeho existence je nezávislá na národním právním řádu.¹⁶ Nicméně není autonomní do té míry, že by kompletně upravovalo všechny právní vztahy, které se nachází v jeho působnosti. Tímto se dostává do neustálé interakce s národním právním řádem.¹⁷

Práce obhájí myšlenku, že určitá část našeho právního řádu je pod neustálým vlivem evropského práva.¹⁸ Evropské právo působí vedle práva národního a také jeho prostřednictvím.¹⁹ Rozpoznání toho, kde evropské právo působí, je směrodatné pro aplikaci práva. Dle povahy projednávaných případů mění soudci členských států EU své role ze soudců národních, vázaných především národním zákonem, do postavení soudců evropských.²⁰

Být evropským soudcem s sebou nese určité modifikace, které se liší od klasických pravidel národního systému. Především je to povinnost dodržovat evropské právo i za cenu neaplikace práva národního, pokud mu odporuje.²¹ Evropský soudní systém, ač neřízen jednotnými pravidly, je také uspořádán specifickým způsobem. Na jeho vrcholu nestojí ústavní soudy členských států, ale je to monolitický SDEU.²² SDEU je vrcholem evropské soudní soustavy. V jejím rámci jsou soudci povinni sladit svou právní argumentaci se stylem SDEU,

¹⁴ Ústavní zákon č. 1/1993, Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 8.3. 2006, Pl. ÚS 50/04 (N 50/40 SbNU 443).

¹⁶ Rozsudek ze dne 15.7. 1964, *Flaminio Costa*, 6/64, Recueil, s. 1141.

¹⁷ DOUGAN, Michael. *National remedies before the Court of Justice: issues of harmonisation and differentiation*. Oxford: Hart Publishing, 2004, s. 69.

¹⁸ Srov. MOLEK, Pavel. IN BAHÝLOVÁ, Lenka, FILIP, Jan, MOLEK, Pavel a kol. *Ústava ČR: Komentář*. Praha: Linde, 2010, s. 213-218.

¹⁹ MACCORMICK, Neil. Risking Constitutional Collision in Europe? *Oxford Journal of Legal Studies*, r. 18, 1998, s. 527.

²⁰ Viz KÜHN, Zdeněk. Samovykonatelnost, přímá účinnost a některé teoretické otázky aplikace mezinárodních smluv ve vnitrostátním právu. *Právník*, 2004, č. 5. s. 474.

²¹ BURLEY, Anne-Marie, MATTLI, Walter. Europe Before the Court: A political Theory of Legal Integration, *International Organisation*, roč. 47, 1993, s. 62-65.

²² ARNULL, Anthony. *The European Union and Its Court of Justice*, Oxford: Oxford University Press, 1999, s. 20.

který zásadně není pozitivistický, ale mnohem více spočívá na hodnotových úvahách.²³ A konečně je to také povinnost evropských soudů respektovat prameny evropského práva, čímž zde je především judikatura SDEU.²⁴

Působení evropského práva v právu vnitrostátním považuju obecně za složitou otázku. Potíže činí neostrá hranice mezi národním a evropským právním systémem, kdy evropské právo působí i v oblastech právního řádu, které na Unii přeneseny přímo nebyly.²⁵ Michal Bobek vysvětluje působnost evropského práva ve vnitrostátní sféře na základě pravidel „funkční logiky“. Ta má spočívat v tom, že aplikace jakéhokoli ustanovení právního řádu nesmí narušovat principy fungování vnitřního trhu. Nicméně sám přiznává, že tento způsob nedává jasnou odpověď na to, která otázka patří do věcného aplikačního rámce EU, což způsobuje nahodilost mezi tím, co spadá do evropského práva a co už nikoliv.²⁶

Ochrana spotřebitele je součástí národního závazkového práva. Uniformita aplikace evropského práva je tímto omezena vnitrostátními podmínkami. Problémy přináší také koncept implementace směrnic do národního práva, které má být prostředkem dosažení jejich cíle.²⁷ V dnešní podobě je evropská ochrana spotřebitele upravena převážně prostřednictvím této legislativy.²⁸ Tento stav, kdy evropské právo a národní právo legislativně splývá, působí dezorientaci v tom, jaká otázka patří do práva národního či evropského a jak má soud k řešení právního případu přistupovat. Pokud navíc přihlédneme k výše nastíněné funkční logice, je aplikace spotřebitelského práva závislá na hodnotové úvaze dotyčného soudu. V aplikačním rámci evropského spotřebitelského práva se může řešit jakákoli otázka vnitrostátního práva, pokud se týká spotřebitele a jeho „vysoké úrovně ochrany“.²⁹

Nejasné vymezení evropské a národní právní úpravy se přenáší na konkrétní soudce, kteří musí rozhodnout, zda daná otázka spadá do věcného rámce evropského práva. Nelze nezastírat, že tento problém má politické rysy, pokud je na soudci ponechán výběr právního systému, v jehož rámci bude rozhodovat. I když ÚS označil, že nepoložení předběžné otázky dle čl. 267

²³ KÜHN, Zdeněk. The application of European Law in the New Member States: Several (Early) Predictions. *G. L. J.*, 2005, roč. 6, č. 3, s. 576.

²⁴ KÜHN, Zdeněk, BOBEK, Michal a kol. *Judikatura a právní argumentace*. 2. vydání. Praha: Auditorium, 2013, s. 303.

²⁵ Podrobněji WEILER, Joseph. The Transformations of Europe. *Yale Law Journal*, r. 100, 1991, s. 2436 – 2437.

²⁶ BOBEK, Michal. Kam až sahá... , s. 611-612.

²⁷ Viz rozsudek ze dne 13.11. 1990, *Marleasing SA*, 106/89, Recueil, s. 4135, bod 8.

²⁸ LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1594-1595.

²⁹ LURGER, Brigitta. *The „Social Side“ of Contract Law and the New Principle of Regard and Fairness* [online]. Social Science Research Network, 27.1 2010 [cit. 20.7. 2015]. Dostupné na: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1542512>.

SFEU je porušením ústavního práva na zákonného soudce³⁰, stále se zde vyskytují potíže s absencí objektivních kritérií, díky nimž bychom odlišili národní právo od práva evropského.

2.2 Rozhodnutí SDEU jako precedent?

Ústřední téma mé práce se dotýká judikatury SDEU v rozhodování NS. Je nesporným faktem, že judikatura SDEU měla dosud dominantní vliv na vývoj evropského práva.³¹ Ve většině případů se aplikace evropského práva neobejde bez současné aplikace judikatury SDEU. Lze potom na tomto základě mluvit o rozhodnutích SDEU jako o precedencích?

Domnívám se, že otázky o tom, zda dát rozhodnutím SDEU sílu precedentu, jsou důsledkem kontinentálního chápání formálních pramenů práva a proměny role judikatury v posledních dekadách. Základní dogma kontinentálního právního systému spočívá v tom, že nalézáme právo zásadně ve formálně uznaných formách.³² Navíc k tomu patří koncepce striktního pojetí dělby moci na moc zákonodárnou a soudní. Tímto je judikatura vyloučena jako myslitelný zdroj práva. Oproti tomu systém *common law* nabízí jinou perspektivu tvorby práva. Právo se tvoří kazuisticky a derivací závazného *ratia decidenci* od nezávazného *obiter dictum*. Až výsledek interpretace daného soudního rozhodnutí na tyto dvě části definuje obecně závazný precedent.³³

Striktní dělení mezi dvěma rozdílnými právními kulturami již přestává platit.³⁴ Ani v kontinentálním právním systému (a to včetně EU) není normativní irelevance judikatury v současných podmínkách udržitelná. Právní realita se stala velmi dynamickou co do obsahu práva a právní argumentace.³⁵ Text právního předpisu není pro zodpovězení otázky *quid iuris* dostačující.³⁶ Stále více je potřeba hledat smysl zákona a jeho účel. Obsah práva se tímto stává mnohem diskutabilnější, což se navíc děje, ač to zní paradoxně, úměrně s růstem psaného práva.³⁷

³⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 9. 2012, sp. zn. II. ÚS 2504/10 (N 154/66 SbNU 311).

³¹ JACOBS, Joseph. The Evolution of The European Legal Order. *Common Law Review*, roč. 41, 2004, s. 315.

³² KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 49.

³³ KÜHN, Zdeněk. Doktrína *Stare decisis* v zemích *common law*. *Právník*, č. 8, 1999, s. 695.

³⁴ BOBEK, KÜHN: *Judikatura*...., s. 30.

³⁵ J. Bejček mluví o tzv. „*common law infection*“. BEJČEK, Josef. Vliv Evropské justice na právní kulturu nově přijatých zemí. IN 23. 9. 2010 Trnava. *Plenární zasedání mezin. konference Právo v evropské perspektíve*. 2010).

³⁶ KÜHN, Zdeněk. *Aplikace práva soudcem v éře středoevropského komunismu a transformace*. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 10.

³⁷ HOLLÄNDER, Pavel. O interpretaci práva obecně. Savignioho paradigma v době dekonstrukce práva. IN GERLOCH, Aleš, TRYZNA, Jan, WINTER, Jan (eds.). *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 42.

Moc soudní musí přistupovat k právním problémům diskurzivně a nedogmaticky, protože v mnoha případech je možné nalézt více než jedno řešení.³⁸ Otázka potom zní, jak lze za takových podmínek zajistit předvídatelnost práva. Domnívám se, že předvídatelnost práva se začíná orientovat na předvídatelnost soudního rozhodování. Znamená to zvýšit zájem na požadavek sjednocování rozhodovací praxe, dodržování principu rovnosti a respektu k rozhodnutím nejvyšších soudů.³⁹

Povinnost k následování judikatury, bez ohledu na právní kulturu, se zdá být důsledkem novodobého vývoje práva. Zda soudy začaly vynášet „precedenty“, je myšlenkou, ke které se uchylujeme, protože máme problémy se orientovat v pojetí závaznosti soudního rozhodnutí v naší právní kultuře.⁴⁰ Avšak z kontinentální právní kultury se nestává kultura angloamerická.⁴¹

Přesuňme se teď do podmínek evropského právního systému a zamysleme se nad postavením SDEU a významu jeho judikatury. Sám SDEU neoznačil nikdy své rozhodnutí jako precedent, ačkoliv následuje svá rozhodnutí. To není však z důvodu dodržování zásady *stare decisis*.⁴² Požadavek konzistentnosti soudního rozhodování vyplývá z paradigmatu rozhodovat skutkově stejné případy stejně. A čím výše je dotýčný soud postaven v rámci soudní soustavy, tím striktněji musí být tento princip dodržován. SDEU je jediný, kterému je svěřena jurisdikce nad výkladem evropského práva.⁴³ Cílem řízení o předběžné otázce je zajistit jeho uniformní aplikaci. Pokud SDEU nezačne sám od sebe a jeho samotná rozhodnutí uniformní nebudou, těžko si lze představit jednotu aplikace evropského práva v podmínkách decentralizované soudní soustavy. To je dostatečně pádný důvod k tomu, aby SDEU následoval svá předešlá rozhodnutí. Za další SDEU není typicky instančně nadřazeným soudem vůči soudům členských států.⁴⁴ Nemá jurisdikci k tomu, aby rozhodnul konkrétní případ. Není to soud apelačního typu. Naopak se snaží vždy abstrahovat, aby vyložil sporné ustanovení, i když tak činí s ohledem na znalost skutkového stavu případu, ze kterého předběžná otázka vzešla.⁴⁵ Jsou to potom vnitrostátní soudy, které mají s konečnou platností rozhodnout o právech a povinnostech stran sporu. A na závěr bych ráda poukázala na skutečnost, že SDEU se drží ve svých rozhodnutích

³⁸ KÜHN: *Aplikace práva soudcem...*, s. 10.

³⁹ Srov. KÜHN, Zdeněk. Nová koncepce normativity judikatury obecného soudnictví na pozadí rozhodnutí Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, č. 6, 2001, s. 265.

⁴⁰ HONDIUS, Ewoud. Precedents in East and West. *P. S. I. L. R.*, roč. 23, 2005, s. 529-530.

⁴¹ HESSELINK W, Martijn. The New European Legal Culture. IN HESSELINK W. Martijn (ed.). *The New European Private Law: Essays on the Future of Private Law in Europe*. Kluwer Law International, 2002, s. 73.

⁴² ARNULL, Anthony. *The European Union and Its Court of Justice*, Oxford: Oxford University Press, 1999, s. 515.

⁴³ Smlouva o fungování Evropské Unie (konsolidované znění 2012). Úřední věstník C 326 ze dne 26. 10. 2012.

⁴⁴ BOBEK, Michal a kol. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 356.

⁴⁵ Viz rozsudek ze dne 11.3. 1980, *Pasquale Foglia*, 104/79, Recueil, s. 745, bod 11.

slova „interpretace“, a to s přívlastkem „teleologická“. Tento termín je cizí pro právníky *common law* systému.⁴⁶

Těmito stručnými aspekty judikatury SDEU jsem se snažila demonstrovat její těžkou zařaditelnost do konceptu „precedentu“ ve smyslu angloamerického právního systému. Nicméně jeden z hlavních rysů má judikatura SDEU s právním systémem zemí *common law* společný. Tím je splynutí pojmu práva a judikatury. Judikatura SDEU je evropské právo a evropské právo je judikatura SDEU.⁴⁷ V evropském právním systému se právo tvoří politicky i soudcovsky, přičemž soudcovská tvorba práva se legitimizuje tím, že dotváří právo vytvořené politicky. Činí to tak, že vysvětluje jeho smysl a účel a objasňuje systematiku evropského právního pořádku.

Soudcovské právo EU se odvíjí od toho, zda bude podána předběžná otázka národním soudem. Tímto činnost SDEU závisí na reakci ostatních evropských soudů.⁴⁸ Výsledkem komunikace mezi SDEU a vnitrostátními soudy je závazné rozhodnutí, jehož závaznost převyšuje individuální kauzu, protože od ní SDEU vždy abstrahuje.⁴⁹

Nicméně SDEU není absolutně závislý na tom, zda vnitrostátní soudy podají předběžnou otázku. Vnitrostátní soudy musí respektovat primární právo EU.⁵⁰ To mimo jiné znamená, že nesmí zasahovat do jurisdikce SDEU, který je jediným soudním orgánem sloužícím exkluzivně k výkladu evropského práva. Taková povaha jurisdikce je vlastní pouze evropskému právnímu systému.

Koncepce obecné povinnosti následovat judikaturu SDEU je tak důsledkem institucionálního postavení SDEU, který výsostně podává svá dobrozdání, kterými je dotvářeno právo EU. S touto koncepcí se také ztotožnili vnitrostátní soudy, které aplikují evropské právo vždy současně s judikaturou.⁵¹ A byl to právě SDEU, který dokázal díky svému stylu a konzistentnosti právní argumentace přesvědčit soudy členských států, že evropský právní systém je systémem práva (tzv. „*rule of law*“). Takže SDEU následuje svá rozhodnutí, ale není jimi vázán tak, že se od nich nemůže odchýlit. Důvod změny judikatury však musí být legitimní.

⁴⁶ FENNELLY, Nial. Legal interpretation at the European Court of Justice. *Fordham International Law Journal*, roč. 20, 1996, s. 656.

⁴⁷ BOBEK, KÜHN a kol.: *Judikatura...*, s. 303.

⁴⁸ Podrobněji ALTER, Karen. Explaining National Court Acceptance of European Court Jurisprudence: A critical Evaluation of Theories of Legal integration. IN SLAUGHTER, Anne-Marie, SWEET S., Alec, WEILER, Joseph (ed.). *The National Courts and National Courts: Doctrine and Jurisprudence*. Hart Publishing. 1998, s. 230.

⁴⁹ JACOBS, Francis G. Judicial Dialogue and the Cross-Fertilization of Legal Systems: The European Court of Justice. *T.I.L.*, roč. 38, 2002, s. 548.

⁵⁰ Viz rozsudek ze dne 30.9. 2003, *Köbler*, 224/01, Recueil, s. 10239, bod 46.

⁵¹ BURLEY, Anne-Marie, MATTLI, Walter. Europe Before the Court: A political Theory of Legal Integration, *International Organisation*, roč. 47, 1993, s. 67.

Tím je požadavek na obsahovou správnost práva, která může v konkrétním případě převážit princip právní jistoty.⁵²

⁵² Viz rozsudek ze dne 17.10. 1990, *SA CNL-SUCAL NV*, 10/89, Recueil, s. 3711.

3 Právní argumentace NS ve spotřebitelských sporech

Než se dostaneme k praktické části, budu se zabývat otázkami právní argumentace NS. Kromě toho, že dotyčný soud odkazuje ve svých rozhodnutích na judikaturu SDEU, pracuje ve své rozhodovací praxi ještě s dalšími argumenty. Jaké argumenty to jsou a jaká by jim měla být přiznána důležitost ve spotřebitelských sporech, je předmětem této kapitoly.

Mimo to je nutné objasnit tematiku této práce, kterou jsou spotřebitelské spory. Ochrana spotřebitele vytváří základní kontext rozboru rozhodnutí NS. Proto je potřeba věnovat pozornost problematice těchto sporů dříve, než přistoupíme k samotné analýze.

3.1 Právní Argumentace v rozhodnutích NS

Veškeré informace, na kterých je vystavěna právní analýza, jsou vyčteny z odůvodnění rozhodnutí NS. Soudní odůvodnění, které tvoří jednu část soudního rozhodnutí, hraje v činnosti moci soudní klíčovou roli.⁵³ Soud musí nejen říct, jak rozhodl, ale také proč tak rozhodl. Právě zodpovězení této otázky je jedním z ústavních limitů práva na spravedlivý proces.⁵⁴

Soudní rozhodování je komplexní proces vymezen pravidly civilního řízení.⁵⁵ Smyslem řízení je nalézt právní řešení sporu. Výběr relevantní právní normy je určován na základě zhodnocení skutkového stavu kauzy, který byl před soudem v řízení prezentován a který soud vzal za prokázaný. V řízení před NS se zásadně vychází ze skutkového stavu, jaký byl zjištěn soudem nižší instance. To znamená, že NS nemůže doplňovat dokazování. Nicméně neznamená to, že fakta případu jsou pro NS irelevantní. Nalézání toho „co má být“ se neobejde bez znalosti skutkových okolností, které mohou být pro soudní rozhodování stejně určující jako právní předpis.⁵⁶

Soudní odůvodnění, které ve své podstatě ukazuje myšlenkový proces soudce, je pojímáno argumentačním způsobem.⁵⁷ Civilní soudní řízení je sporem dvou v opozici se nacházejících stran.⁵⁸ Soudce je konfrontován s jejich názory, které mají za cíl ho přesvědčit o oprávněnosti jejich nároku. Zároveň nese sám odpovědnost za zjištění toho, jaká právní úprava

⁵³ Viz náleží Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. I. ÚS 854/09 (N 255/55 SbNU 463).

⁵⁴ Viz KÜHN, Zdeněk, BAŇOUCH, Hynek. O publikaci a citaci judikatury aneb proč je někdy judikatura jak císařovy nové šaty. *Právní rozhledy*, č. 13, 2005, s. 484.

⁵⁵ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁶ WARNER, Randall H. All Mixed Up About Contracts: When Is Contract Interpretation A Legal Question And When Is It a Fact Question? *Virginia Law & Business Law*, roč. 5, 2010, s. 86.

⁵⁷ ALEXI: *Theory...*, s. 17.

⁵⁸ Blíže WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. Praha: Linde, 2011, s. 335.

se vztahuje na projednávaný případ a jak se má správně interpretovat.⁵⁹ Všechny tyto jednotlivé kroky podléhají justifikaci. Soud musí vždy postupovat na základě právně akceptovatelných důvodů.⁶⁰

Hlavní funkci argumentů v soudním rozhodnutí vidím především v tom, že zakládají legitimitu výkonu soudní moci. Soud má povinnost vyložit důvody, které ho vedly k rozhodnutí ve věci, a tyto důvody musí být správné či při nejmenším přesvědčivé a racionální.⁶¹

V soudním rozhodování se pracuje výlučně s legálními argumenty. Pouze tyto argumenty jsou platným důvodem pro soudní rozhodnutí. V rámci analýzy nás zajímá systematika argumentace NS, protože odkrývá postavení judikatury SDEU ve struktuře právních zdrojů, jimiž lze spotřebitelské spory řešit.

Pro ilustraci právně závazných zdrojů je v této práci užitá koncepce Aleksandra Peczenika, který vymezil závaznost z pohledu aplikační právní praxe. Dle něj je závazný takový argument, který musí soud aplikovat (tj. základní právní principy a relevantní legislativa), a potom ten, který by měl aplikovat, aby jeho rozhodnutí bylo považováno za obsahově správné (tj. judikatura). Tato právní závaznost se projevuje účinkem, že nepoužití jednoho z těchto zdrojů je sankcionováno změnou rozhodnutí nebo jeho zrušením pro vadu v instančním přezkumu.⁶² Peczenikova koncepce je pro nás důležitá, protože počítá s normativním působením judikatury v právním řádu.⁶³

Právně závazné argumenty jsou prvky právního systému. Argumentační struktura NS je tak vystavěna na systémovém zařazení právně závazných argumentů. Jak bylo vysvětleno v první kapitole, národní a evropský právní řád jsou samostatnými právními systémy. Otázka ochrany spotřebitele patří do evropského právního systému. Tento systém je však v neustálé interakci s právem národním. A samotné národní právo také obsahuje argumenty, které se vztahují ke spotřebitelským sporům.

Tímto argumentační schéma rozhodovací praxe NS odpovídá konceptu právního pluralismu. „Právním pluralismem“ se obecně rozumí odlišné právní systémy, které společně

⁵⁹ K zásadě *iura novit curia* KÜHN, Zdeněk. *Iura novit curia: aplikace starého principu v nových podmínkách. Právní rozhledy*, č. 8, 2004, s. 295.

⁶⁰ Viz ŠTĚPÁN, Jan. *Logika a právo*. Praha: C. H. BECK, 2001, s. 14.

⁶¹ ALEXY: *Theory...*, s. 158.

⁶² PECZENIK, Aleksander. *On Law and Reason*. Dordrecht: Kluwer, 1989, s. 319.

⁶³ Podrobněji KÜHN, BOBEK a kol: *Judikatura...*, s. 36-38.

dopadají na právní spor a jejichž vzájemnou interakcí je případ řešen.⁶⁴ Těmito systémy jsou mezinárodní právo, evropské právo a národní právo.⁶⁵

Vztah práva národního a evropského je diskutabilní. Právo evropské může v mezích své věcné působnosti vyloučit aplikaci ustanovení práva národního, pokud mu odporuje.⁶⁶ Z evropské perspektivy právo národní takovou kompetenci nemá, protože by tím byla narušena účinnost evropského práva.⁶⁷ To není však zcela akceptováno na národní úrovni. V nálezu ze dne 8. 3. 2006, *Cukerné kvóty III*, sp. zn. Pl. ÚS 50/04 se ÚS vymezil proti absolutní přednosti evropského práva odkazem na „podstatné náležitosti demokratického státu“ dle čl. 9 odst. 2 Ústavy. Tyto náležitosti nejsou v dispozici zákonodárce, a tedy ani nemohly být delegovány na EU. Působení evropského práva je dle ÚS limitované. Na druhou stranu koncept podstatných náležitostí podléhá interpretaci a ÚS akceptoval povinnost vyložit tyto základní hodnoty v souladu s evropskou integrací, pokud je to v souladu s jejich možným významem.⁶⁸

V ochraně spotřebitele se nacházíme v aplikačním rámci evropského právního systému. Tomu potom odpovídají argumenty, které soud při rozhodování spotřebitelských sporů užívá. Jsou jimi prameny evropského práva a prameny vnitrostátního práva. Evropské právo je určující pro definování standardů ochrany spotřebitele. Vnitrostátní soudy dbají dodržování evropského práva a jeho základních principů (tj. princip přednosti, plné účinnosti evropského práva, uniformní aplikace apod.). Nicméně je to hlavně národní právo, které upravuje ochranu spotřebitele. Spotřebitelské spory jsou řešeny pomocí vnitrostátní právní úpravy, ve kterých mají být standardy, určené evropským právem, aplikovány.⁶⁹

Aplikaci mezinárodního práva nejčastěji představuje Úmluva. Úmluva je nadřazena právu národnímu dle čl. 10 Ústavy, který zakotvuje aplikační přednost mezinárodních smluv.⁷⁰ To však není relevantní pro evropský právní systém. Ve vztahu k evropskému právu nemá Úmluva účinky aplikační přednosti. A to platí také obráceně.⁷¹ Argument judikatury ESLP by

⁶⁴ LA TORRE, Massimo. Legal pluralism as Evolutionary Achivement of Community Law. *Ratio Iuris.: A. I. J.o.J. and P.o.L.*, roč. 12, 1999, s. 193.

⁶⁵ MACCORMICK: Risking Constituional..., s. 528.

⁶⁶ Rozsudek ze dne 9.3. 1978, 106/77, Recueil, s. 629, bod 23. Příklad aplikace přednosti např. rozsudek ze dne 21.11. 2002, *Cofidis SA*, 473/00, Recueil, s. 10875.

⁶⁷ Rozsudek ze dne 17.12. 1970, *Internationale Handelsgesellschaft*, 11/70, Recueil, s.1125, bod 3.

⁶⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 26.11. 2008, Lisabonská smlouva, sp. zn. Pl. ÚS 19/08 (N 201/51 SbNU 445), bod 216.

⁶⁹ Nález Ústavní soudu ze dne 8.3. 2006, *Cukerné kvóty III.*, sp. zn. Pl. ÚS 50/04 (N 50/40 SbNU 443).

⁷⁰ Ústavní zákon č.1/1993, Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů.

⁷¹ Posudek ze dne 18.12. 2014, 2/13, *o posouzení návrhu Evropské komise slučitelnosti o přistoupení Evropské Unie K Evropské Úmluvě o ochraně lidských práv a svobod*, www.curia.europa.eu, bod 258.

tak mohl mít v aplikačním rámci evropského práva nanejvýš srovnávací hodnotu.⁷² Jinak tomu je v systému národního práva, kde soudní rozhodnutí zásadně musí být v souladu s Úmluvou a judikaturou ESLP.

Analýza soudních rozhodnutí předpokládá mít přehled v právních pramenech, ze kterých je možné ve spotřebitelských sporech vycházet. Avšak v první řadě by měl NS respektovat aplikační rámec evropského práva, ve kterém se ochrana spotřebitele nachází. V této oblasti soudní moc musí chránit subjektivní práva zaručená evropským právem a snažit se o jejich účinnou realizaci.⁷³

3.2 Spotřebitelská problematika v analýze soudních rozhodnutí NS

Ochrana spotřebitele představuje tematické ohraničení práce NS s judikaturou SDEU. Ochrana spotřebitele je jednou z mála soukromoprávních oblastí, která byla harmonizována.⁷⁴ Stalo se tak prostřednictvím směrnic a nařízení.⁷⁵ Jedná se o minimální harmonizaci, protože členské státy si mohou ponechat přísnější pravidla na ochranu spotřebitele.⁷⁶ Nařízení a směrnice, které tvoří sekundární právo, jsou zastřešeny primárním právem EU. Primární právo stanovuje základní pravidla spotřebitelské legislativy jako celku. Jde především o vytyčení cíle „vysoké úrovně ochrany spotřebitele“, která má být zajištěna na území států Unie.⁷⁷ Sekundární právo se musí zásadně číst společně s právem primárním, aby byl pochopen obsah i smysl dané úpravy.⁷⁸

Jednotlivé spotřebitelské spory jsou projednávány v rámci pravidel civilního řízení.⁷⁹ Dovolání se subjektivních práv, která jsou zaručena právem evropským, je tak omezeno

⁷² Srov. KOMÁREK, Jan. *Evropa proti Evropě: proč EU (zatím) do Štrasburku nepožene* [online]. Jiné právo, 21. 1. 2015 [cit. 15. 6. 2015]. Dostupné na: <<http://jinepravo.blogspot.cz/2015/01/jan-komarek-evropa-proti-evrope-proc-eu.html>>.

⁷³ Viz BOBEK, Michal. Kam až sahá právo EU? K věcnému aplikačnímu rámci unijního práva v členských státech. *Právní rozhledy*, 2013, č. 18, s. 611.

⁷⁴ Viz HONDIUS, Ewoud. The Innovative Nature of Consumer Law. *Consumer Policy Journal*, 2012, Vol. 35, s. 167.

⁷⁵ WEATHERILL: *EC Consumer...*, s. 20.

⁷⁶ Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné na: <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:15:02:31993L0013:CS:PDF>>.

⁷⁷ Preliminary programme of the European Economic Community for a consumer protection and information policy [online], 14. 4. 1975 [cit. 1. 8. 2015]. Dostupné na <[http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31975Y0425\(02\):en:HTML](http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31975Y0425(02):en:HTML)>.

⁷⁸ Viz BENGOTXEA, Joxeramon, MACCORMICK, Neil, SORIANO MORAL, Leonor. Integration and Integrity in the Legal Reasoning of the European Court of Justice. IN DE BÚRCA, Grainné, WEILER, Joseph (eds.). *The European Court of Justice*. Oxford University Press, 2001, s. 45.

⁷⁹ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

procesními pravidly členských států.⁸⁰ Neplatí to však absolutně. SDEU vyložil výjimky, které zasahují do procesní autonomie členských států. Jedná se o princip efektivity a rovnocennosti (ekvivalence).⁸¹ Princip rovnocennosti odpovídá konceptu integrace: unijní nároky mají být uplatňovány za stejných podmínek (popř. ne méně příznivých) jako jsou národní nároky.⁸² S principem efektivity je to složitější. Aplikuje se nezávisle na pravidlech vnitrostátního právního řádu a jeho účelem je zajistit účinné prosazení evropského práva v procesním řízení.⁸³

V analyzovaných rozhodnutích je předmět řízení převážně navázán na evropskou legislativu v oblasti ochrany spotřebitele. Působnost sekundárního práva představuje důležité kritérium věcného aplikačního rámce evropského práva. Není však jediné. Všude tam, kde vyvstávají principy ochrany spotřebitele, vede se evropsky orientovaný diskurz. Ideologickým pozadím je totiž vždy efektivní ochrana spotřebitele nezávisle na tom, zda se na daný případ vztahuje konkrétní evropský předpis.

Tabulka uvádí počty analyzovaných případů, které spadají do působnosti evropského práva. Předně jde o spory, ve kterých je aplikováno sekundární právo EU.⁸⁴ Nařízení i směrnice mají odlišné působení ve vnitrostátním právu a to se promítá do způsobu, jakým jsou ve spotřebitelských sporech aplikovány. Nařízení obsahuje normy, které mohou přímo regulovat daný spor. Aplikace směrnice má ve spotřebitelských sporech zásadně vliv na výklad vnitrostátních pravidel.⁸⁵ Vedle toho jsou zaznamenány spotřebitelské spory, v nichž je odkazováno na judikaturu SDEU bez vazby na sekundární legislativu.

Evropský právní předpis	Počet analyzovaných rozhodnutí NS
Nařízení Rady ze dne 22. 12. 2000 č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech	11
Směrnice Rady ze dne 5. 4. 1993 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách	23
Směrnice Rady ze dne 13. 6. 1990 90/314/EHS o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy	1
Bez vazby na evropskou legislativu	2

⁸⁰ Jde o tzv. procesní autonomii. Podrobněji DOUGAN, *National Remedies...*, s. 14-16.

⁸¹ Rozsudek ze dne 14.12.1995, *Peterbroeck*, C-312/93, Recueil, s. 4599, bod. 12.

⁸² Viz rozsudek ze dne 16. 11. 2008, *Pohotovost' s.r.o.*, C-76/10, Sb. rozh. s. I-11557, bod. 48.

⁸³ Podrobněji stanovisko GA Francise Jacobse ze dne 15.6. 1995, *Van Schijndel*, spojené věci C-430 až 431/93, Recueil, s. 4705, bod. 27.

⁸⁴ STEINER, *Textbook on...*, s. 23.

⁸⁵ Rozsudek ze dne 5.10. 2004, 397/01, *Pfeiffer*, C-397/01, Sb.rozh. 8835, bod 110, bod 20.

V případech, při nichž je aplikováno nařízení Rady č. 44/2001, se jedná o soudní řízení dle ustanovení § 11 odst. 3 osř, ve kterých NS doplňuje podmínky určení místní příslušnosti soudů ve spotřebitelských sporech. Specifickým rysem těchto případů je přeshraniční prvek. Spotřebitel uzavřel smlouvu s podnikatelem, který sídlí v jiné zemi než spotřebitel, nebo spotřebitel se mezi okamžikem uzavření smlouvy a vznikem právního sporu odstěhoval za hranice ČR. V těchto případech je nutné aplikovat danou právní úpravu, která upravuje procesní pravidla civilních sporů s přeshraničním prvkem.

Spotřebitel je prostřednictvím této úpravy chráněn tak, že může žalovat a musí být žalován u soudu členského státu, ve kterém se nachází bydliště spotřebitele. Nicméně předmětné případy, kterých je v souhrnu 11, se zabývají výjimkami z tohoto pravidla. Tyto výjimky byly vyloženy judikaturou SDEU. V případě *Vienna Insurance* bylo objasněno, že se spotřebitel musí účastnit soudního řízení ve státě, ve kterém nemá bydliště, když se dobrovolně podřídí jurisdikci cizího soudu.⁸⁶ V rozhodnutí bylo klíčové, že dle SDEU stačí jen konkludentní projev spotřebitele, kterým má být pravomoc soudu založena (např. prostá odpověď na žalobu).⁸⁷ Tento výklad byl respektován potom ve vnitrostátních případech řešených před NS.

Vedle toho SDEU usměrnil předmětné pravidlo ve věci *Hypoteční banka* s poukazem na povinnost spotřebitele informovat o změně jeho bydliště.⁸⁸ SDEU reagoval tímto na situaci, kdy spotřebitel v okamžiku podání žaloby byl neznámého pobytu. To způsobilo, že žalobce neznal místně příslušný soud, a tak se nemohl dovolávat svého nároku. SDEU rozhodl, že spotřebitel má povinnost informovat o změně svého bydliště, a pokud tak neučiní, místní příslušnost se určuje dle jeho posledního známého bydliště. Vedle těchto dvou případů pracuje NS i s další judikaturou SDEU. Nicméně v těchto případech vychází řešení případů především z ustanovení nařízení, nikoliv z judikatury.⁸⁹

Z aplikovaných evropských směrnic dominuje směrnice Rady 13/93/EHS, která chrání spotřebitele před nepřiměřenými podmínkami.⁹⁰ Tato úprava zasahuje do všech spotřebitelských smluv nezávisle na konkrétním smluvním typu. Cílem směrnice je to, aby nepřiměřená ujednání nebyla pro spotřebitele závazná. Směrnice vymezuje okolnosti, za kterých je podmínka shledána nepřiměřenou. Tyto podmínky zahrnují: a) daná podmínka

⁸⁶ Rozsudek ze dne 20.5. 2010, *Vienna Insurance Group*, C-111/09, Sb.rozh. I-4545.

⁸⁷ Judikatura SDEU interpretovala tímto úpravu daného nařízení. Konkrétně ustanovení čl. 26 nařízení Rady č. 44/2001, který stanoví, že spotřebitel se musí „dobrovolně podříditi“ jurisdikci jiného soudu.

⁸⁸ Rozsudek ze dne 17.11. 2011, *Hypoteční banka a.s.*, C-327/10, Sb.rozh. I-11543.

⁸⁹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.2. 2012, sp. zn. 32 Cdo 1318/2011.

⁹⁰ K tématu nepřiměřených ujednání v českém právu a jejich správné terminologii podrobněji PELIKÁNOVÁ, Irena. České právo, Evropa a rozhodčí doložky. *Bulletin advokacie*, č. 10, 2011, s. 24.

nebyla sjednána individuálně; b) byla sjednána v rozporu s dobrou vírou (popř. s požadavkem přiměřenosti v užším smyslu); c) zakládá významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele.

Právní úprava směrnice byla implementována do občanskoprávní úpravy, do speciálního oddílu věnovaného spotřebitelským smlouvám. Transpozici směrnice odpovídá dnes ustanovení § 1813 OZ a dle dřívější úpravy se jednalo o ustanovení § 56 odst. 1 SOZ. Analyzovaná rozhodnutí se týkají aplikace směrnice v souvislosti s právní úpravou dle SOZ, která stanovila: „*Spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značenou nerovnováhu v právech a povinnostech.*“

Při srovnání úpravy směrnice a SOZ je zjevné, že česká úprava poskytuje přísnější ochranu spotřebitele, než je vyžadována směrnicí. Nepřiměřené mohou být jakékoliv podmínky ve spotřebitelských smlouvách nezávisle na tom, zda byly sjednány individuálně.⁹¹ Tímto jde česká úprava nad rámec minimální harmonizace.⁹²

V problematice nepřiměřených ujednání je judikatura SDEU je užívána, protože blíže vymezuje okolnosti a podmínky přezkumu smluvních podmínek. O jaká konkrétní rozhodnutí se jedná, jaký jim byl přiznán ve vnitrostátních případech účinek a jak jimi NS argumentuje, je podrobněji rozebráno v praktické části práce.

Směrnice Rady 90/314/EHS byla aplikována pouze v jednom analyzovaném případě, jehož spornou otázkou byla práva z vad zájezdu.⁹³ Spotřebitelé se dovolávali vrácení ceny, protože jejich ubytování neodpovídalo sjednaným podmínkám. Museli namísto klidného prostředí trpět hluk z okolí. V řízení o dovolání NS shledal pochybení odvolacího soudu, který na určení nároku plynoucí z nedodržení cestovní smlouvy vztáhl právní úpravu o prodeji zboží v obchodě.⁹⁴ Toto pochybení spočívalo v nepochopení konceptu imateriální škody, která zahrnuje také škodu způsobenou hlukem. Nesprávnost rozhodnutí odvolacího soudu bylo odůvodněno odlišením úpravy o prodeji zboží v obchodě vztahující se ke smlouvě kupní od zájezdu jako rozdílného institutu, který nelze zaměňovat za zboží.⁹⁵ Judikatura SDEU, konkrétně rozhodnutí ve věci *Simone Leitner*, byla nápomocna pro osvětlení významu

⁹¹ To platí i podle současné úpravy dle OZ.

⁹² Viz stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 10.9. 2013, sp. zn. 200/2011.

⁹³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11.12. 2013, sp. zn. 3661/2013.

⁹⁴ Zákon č. 60/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění do 31.12. 2013.

⁹⁵ Právní úprava o prodeji zboží v obchodě je předmětem směrnice EP a Rady 1999/44/EHS ze dne 25. 5. 1999 o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na toto zboží. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné na: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1439209208440&uri=CELEX:31999L0044>>.

imateriální škody jako „ztráty požitku z dovolené“ a také jako potvrzení závěru nalezeného NS.⁹⁶

Poslední skupina zahrnuje dva případy, ve kterých jde o otázku ochrany spotřebitele, aniž by byla aplikována evropská legislativa.⁹⁷ Jedná se o to, zda osoba jednala v daných okolnostech jako spotřebitel. Obyčejně by se jednalo o předběžnou otázku v soudních spotřebitelských sporech, která předurčuje aplikovatelnou právní úpravu. Avšak v těchto případech jde o vlastní předmět řízení.

Následující praktická část je zobecněním všech těchto případů, které utváří materiál provedené analýzy a jejichž problematiku jsem se snažila ve výše uvedených odstavcích stručně vysvětlit. V praktické části je o nich blíže pojednáno v rámci skupin, které reflektují užití judikatury SDEU.

⁹⁶ Rozsudek ze dne 12.3. 2000, *Simone Leitner*, 168/00, Recueil, s. 2631, bod 10.

⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího soud ze 30.8.2013, sp. zn. 30 Cdo 1022/2013. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.6. 2014, sp. zn. 32 Cdo 1519/2012.

4 Analýza rozhodovací praxe NS

4.1 Způsoby užití judikatury SDEU ve vztahu k soudnímu výroku

První skupina je věnována výlučně aplikaci judikatury SDEU v rozhodovací praxi NS. V soudním rozhodování NS vykládá právo, které je potom vztáhnuto na projednávaný spor. Výkladu podléhá i judikatura SDEU, která má dle následujícího dělení na řešení případu různý vliv.

Základem soudního rozhodnutí a ověření jeho myšlenkové správnosti je deduktivní metoda. Ta spočívá ve vztahu vyplývání, kdy z obecného pravidla odvozujeme konkrétní výrok.⁹⁸ Tato perspektiva je aplikována na vybraná rozhodnutí NS. Pomocí této metody se ukazuje, z jakých pravidel NS vychází a jakým způsobem argumentuje.

4.1.1 Judikatura SDEU jako autoritativní pravidlo

Tato skupina reprezentuje nejsilnější postavení judikatury SDEU ve vybraných rozhodnutích NS. V rozhodovací praxi se judikatura SDEU profiluje jako autoritativní pravidlo, které je aplikováno přímo na projednávaný spor. Vazba mezi pravidlem stanovené judikaturou a výrokem NS je přímá. Rozhodnutí NS vyplývá z aplikované judikatury SDEU. Na základě takového užití judikatury SDEU se vztah mezi SDEU a NS hierarchizuje.

NS činí v těchto případech jednoduchou dedukci. Argumentace je logická, a tedy nečiní justifikační problémy. Tomu odpovídá i rozsah odůvodnění, který je spíše stručný. Taková aplikace se podobá koncepci jednoduchých případů aplikace práva (*easy cases*).⁹⁹ Pozoruhodnou věcí je právě skutečnost, že NS rozhoduje spotřebitelský spor pomocí přímé aplikace judikatury SDEU, nikoliv na základě vnitrostátního pravidla.

Řízení, ve kterých bylo přiznáno judikatuře SDEU takové působení, se primárně týkají sporů, které jsou regulovány nařízením. Jedná se o spory s přeshraničním prvkem. Právě přeshraniční prvek je podmínkou aplikace nařízení Rady č. 44/2001. Nařízení jako přímo aplikovatelný právní akt se nijak přímo nekonfrontuje s právem národním, naopak zůstává od něho oddělené. NS odkazuje při rozhodování případu na judikaturu SDEU tak, že ji podobně jako samotné nařízení přímo aplikuje na projednávanou věc.

⁹⁸ BENOETXEA, Joxerramon, MACCORMICK, Neil, MORAL SORIANO, Leonor. Integration and Integrity in the Legal Reasoning of the European Court of Justice. IN DE BÚRCA, Grainné, WEILER H.H., Joseph (eds.). *The European Court of Justice*. Oxford University Press, 2001, s. 49.

⁹⁹ Podrobněji KÜHN: *Aplikace práva...*, s. 41.

Avšak nejsou to jen přeshraniční spory, na které byla judikatura vztáhnuta autoritativně. NS přiznal přímé působení judikatury také ve vnitrostátních případech. Tato judikatura se týká výkladu směrnice Rady 13/93/EHS, která byla implementována do občanskoprávní úpravy.

Nejdříve chci věnovat pozornost judikatuře SDEU, které byl v rozhodování NS přiznán takový účinek. V případě *Océano* SDEU formuloval efektivní procesní ochranu spotřebitele, kdy soud má povinnost v soudním řízení přezkoumávat povahu podmínek ve spotřebitelských smlouvách *ex officio*. Pro tento účel nemusí spotřebitel namítat nepřiměřenost, protože garantem ochrany je dotýčný soud. Podle evropského práva jsou to soudy, které musí dohlédnout na to, aby „spotřebitel nebyl takovými podmínkami vázán“. Po necelých 6 letech od vydání rozhodnutí ve věci *Océano* konkretizoval SDEU tuto ochranu spotřebitele vzhledem k rozhodčímu řízení a hlavně k soudnímu řízení o zrušení rozhodčího nálezu. V rozhodnutí *Mostaza Claro* bylo stanoveno, že soud v řízení o zrušení rozhodčího nálezu musí přezkoumat charakter rozhodčí doložky nezávisle na tom, zda spotřebitel namítal její neplatnost v řízení před rozhodcem.¹⁰⁰ SDEU intervenoval takto národní procesní úpravou v zájmu zajistit účinnou ochranu spotřebiteli, která není vázána na jeho vlastní procesní aktivitu.

Výše uvedené závěry mají ve vybraných rozhodnutích autoritativní sílu. NS se ztotožnil s rozsudkem *Mostaza Claro* a nakázal nižším soudům přezkoumávat rozhodčí doložky v řízení o zrušení rozhodčího nálezu dle právní úpravy ZZŘ před přijetím novely zákona č. 19/2012 Sb.¹⁰¹ Před touto novelou ZZŘ neměl spotřebitel žádnou zvláštní ochranu. Mohl se domáhat neplatnosti rozhodčí doložky jen za předpokladu, že její neplatnost namítl v řízení před rozhodcem.¹⁰² Byla to potom tato judikatura SDEU, která iniciovala tuto novelu ZZŘ, která zavedla speciální ochranu spotřebitele v rozhodčím řízení.¹⁰³

Z rozhodování NS je zjevné, že judikatura SDEU působí autoritativně hlavně tam, kde se okolnosti případu vyznačují přeshraničním charakterem a na které dopadá právní úprava nařízení. Nejde však zdaleka o jediný případ. Rozhodnutím SDEU byla přiznána role hlavního argumentu i ve vnitrostátních sporech, které jsou primárně regulovány národní právní úpravou.

¹⁰⁰ Rozsudek ze dne 20.10. 2006, *Elisa María Mostaza Claro*, C-168/05, Sb.rozh. I-10421.

¹⁰¹ Zákon 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

¹⁰² Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.5. 2013, sp. zn. 33 Cdo 1858/2011.

¹⁰³ Důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů a, a další související zákony. Dostupná v databázi Beck-online.

4.1.2 Judikatura SDEU jako interpretační vodítko

Tato skupina reflektuje nejvíce koncepci řízení o předběžné otázce, které zakládá vztah vzájemné kooperace mezi vnitrostátními soudy a SDEU. SDEU podává závaznou interpretaci evropského práva, přičemž jeho vnitrostátní aplikaci ponechává na soudu, který otázku předložil. V této práci se toto užití judikatury zkoumá hlavně vzhledem k posuzování nepřiměřených podmínek podle směrnice Rady 13/93/EHS.

Jedná se o doktrinárně nejtypičtější působení judikatury SDEU, která je známá tím, že SDEU užívá teleologickou metodu interpretace.¹⁰⁴ V řízení o předběžné otázce se SDEU zaměřuje na interpretaci evropského práva. Jeho rozhodnutí se tak nevztahují přímo na případ, z něhož otázka vzešla. SDEU abstrahuje vždy od konkrétních skutkových okolností. Nicméně jejich znalost je pro SDEU nezbytná. SDEU zásadně odmítá odpovídat na hypotetické otázky.¹⁰⁵

Výsledkem řízení je výklad evropského práva.¹⁰⁶ Vnitrostátní soud má povinnost vyložit vnitrostátní právo v souladu s tím, co mu v dané věci SDEU poradil.¹⁰⁷ Vztah judikatury SDEU a právního řešení sporu je potom nepřímý. Činnost SDEU je popisována tak, že „SDEU interpretuje, ale neaplikuje“.¹⁰⁸ Uniformní aplikace evropského práva spočívá v tom, že vnitrostátní soudy znají obsah evropského práva a aplikují ho ve vnitrostátním právním řádu.¹⁰⁹

Pokud je konkrétní rozhodnutí ponecháno vnitrostátnímu soudu, můžeme se ptát, zda by bylo žádoucí, aby evropské právo bylo také uniformováno vzhledem ke konkrétním kauzám. K této otázce se jasně vyjádřil generální advokát Leendertem Geelhoed ve věci *Freiburger*, v níž byla vnitrostátním soudem položena otázka na posouzení nepřiměřenosti konkrétního ujednání ve spotřebitelské smlouvě. Ten prohlásil, že není potřeba sjednotit aplikaci evropského práva vůči konkrétním podmínkám. Smluvní ujednání jsou relevantní jen v soukromoprávních vztazích, které jsou upraveny soukromým právem národním, a proto posuzování jejich platnosti je věcí čistě vnitrostátní.¹¹⁰

¹⁰⁴ ARNULL, Anthony. *The European Union and Its Court of Justice*, Oxford: Oxford University Press, 1999, s. 515.

¹⁰⁵ Rozsudek ze dne 9.2. 1995, *Société d'importation Edouard Leclerc-Siplec*, Recueil, s. 179, bod. 12–13.

¹⁰⁶ Více k otázce soudcovské právo tvorby KÜHN: *Aplikace práva ve složitých...*, s. 262–267.

¹⁰⁷ Viz kapitola 2.2. Z rozhodnutí SDEU např. rozsudek ze dne 22.10. 1987, *Foto-Frost*, 314/85, Recueil, s. 4199, bod. 15.

¹⁰⁸ Rozsudek ze dne 16.12. 1981, *Pasquale Foglia*, 244/80, Recueil, s. 3045, bod. 14.

¹⁰⁹ Rozsudek ze dne 16.1. 1974, *Rheinmühlen-Düsseldorf*, 166/73, Recueil, s. 33.

¹¹⁰ Stanovisko GA Leendert A. Geelhoed ze dne 25.9. 2003, *Freiburger Kommunalbauten GmbH*, 237/02, Recueil, s. 3403, bod. 30. V anglickém znění se GA vyjádřil takto: „...in this area there is no need for a uniform interpretation of Community law...The terms in question are relevant only in private – law relations which are to

Je pravdou, že přiměřenost smluvních ujednání se zkoumá vůči normám národního právního řádu, a tak nelze sjednotit rozhodovací praxi v této oblasti. Nicméně se přikláním k tomu, že pokud se soudní rozhodování odehrává v rámci aplikačního rámce evropského práva, soud je stále vázán unijním závazkem efektivní ochrany spotřebitele a obecně závaznými principy.¹¹¹ Tato ochrana spočívá v tom, že spotřebitel je chráněn proti faktické nerovnosti.¹¹² Efektivní ochrany se musí dostat konkrétním spotřebitelům. Nejde tedy o otázku národního práva, i když zde nedosahuje působnost SDEU.¹¹³

Pokud se vrátíme zpět k vybraným rozhodnutím, NS nalézá právní řešení sporu dle tohoto způsobu užití pomocí vnitrostátního pravidla a přitom reflektuje výklad SDEU. Judikatura SDEU je takto aplikována prostřednictvím národní úpravy. V rozhodovací praxi NS jsou v této souvislosti aplikována rozhodnutí SDEU, která se týkají prorogačních doložek, posuzování nepřiměřenosti a povinnosti soudu přezkoumat smluvní podmínky z úřední povinnosti.

SDEU interpretoval prorogační doložky jako nepřiměřené podmínky v rozsudku *Océano*. V tomto případě bylo přihlédnuto ke skutečnosti, že prorogace založila příslušnost soudu, který se nacházel v obvodu sídla podnikatele. To bylo nepřiměřené vůči spotřebiteli, protože vzdálenost soudu od místa jeho bydliště ho mohla odradit od účasti na soudním řízení.¹¹⁴ V pozdějším rozhodnutí *VB Pénzügyi Lízing Zrt.* byl SDEU mnohem důraznější k otázce prorogační doložky a nepřiměřenosti.¹¹⁵ K tomu byla tato ochrana zesílena tak, že soud má povinnost přijmout „vyšetřovací opatření“, aby zjistil okolnosti sjednání této podmínky, které jsou relevantní pro posouzení nepřiměřenosti.¹¹⁶

Taková interpretace prorogačních doložek byla akceptována v rozhodování NS.¹¹⁷ Ve smyslu této judikatury bylo vyloženo ustanovení § 56 SOZ. Za nepřiměřenou byla prohlášena

significant extent still governed by national law, even have different legal effects in different national legal systems.“

¹¹¹ Srov. rozsudek ze dne 21.11. 2002, *Cofidis SA*, 473/00, Recueil, s. 10875.

¹¹² Rozsudek ze dne 9.11. 2010, *VB Pénzügyi Lízing Zrt.*, C-137/08, Sb.rozh. I-10847, bod 46.

¹¹³ K srov. LEMOS, Margaret H. State Enforcement of Federal Law. *New York U.L.R.*, r. 86, 2011, s. 755-759.

¹¹⁴ Rozsudek ze dne 27. 6. 2000, *Océano Grupo Editorial*, 240/98, 241/98, Recueil, s. 4941.

¹¹⁵ Opačně se k této otázce postavila generální advokátka. Viz stanovisko GA Verici Trstenjak ze dne 6.7. 2010, *VB Pénzügyi Lízing Zrt.*, C-137/08, Sb.rozh. I-10847, bod 99.

¹¹⁶ Rozsudek ze dne 9.11. 2010, *VB Pénzügyi Lízing Zrt.*, C-137/08, Sb.rozh. I-10847, bod 54-64. Povinnost přezkumu má však meze, které byly už dříve upřesněny v judikatuře SDEU. V rozhodnutí *Van Schijndel a van Veen* bylo vysvětleno, že povinnost přezkumu nemá vést soud k opuštění jeho pasivní role plynoucí z projednací zásady civilního řízení (rozsudek ze dne 14.12. 1995, *Van Schijndel a van Veen*, spojené věci 430 a 431/93, Recueil, s. 4705, bod 17).

¹¹⁷ Otázka prorogace a ochrany spotřebitele se týká smluv sjednaných před účinností OZ, který již více prorogaci ve spotřebitelských věcech nepřipouští.

prorogační doložka, která zakládá místní příslušnost soudu, který je pro spotřebitele špatně dostupný z hlediska vzdálenosti a dopravy.¹¹⁸

Další rozhodnutí, které NS užívá jako interpretační vodítko, je rozsudek SDEU ve věci *Mohamed Aziz*, kde bylo upřesněno posuzování nepřiměřených podmínek.¹¹⁹ Výklad SDEU se drží znění směrnice Rady 13/93/EHS. „*Rozpor s dobrou vírou*“ znamená nečestné jednání podnikatele, který uzavírá smlouvu s danou podmínkou, i když ví, že je pro spotřebitele nevýhodná a že by s ní spotřebitel v případě individuálního sjednání nesouhlasil. „*Významná nerovnováha*“ je založena na srovnání s tím, co by mezi stranami smlouvy platilo, kdyby si strany nic nestanovily. Musí se poměřovat dispozitivní právní úprava s úpravou vymezenou ve smlouvě. Toto srovnání má navést vnitrostátní soud k úsudku, zda je spotřebitel znevýhodněn.¹²⁰

NS vztahuje rozsudek ve věci *Mohamed Aziz* k posuzování podmínek ve spotřebitelských smlouvách. Nejvýrazněji byl test aplikován ve stanovisku NS ze dne 12. 11. 2013, sp. zn. Cpjn 200/2013. V tomto rozhodnutí prohlásil NS za nepřiměřené některé podmínky ve smlouvách o propagaci reklamní plochy. Mimo to NS pracuje s tímto výkladem také v dalších rozhodnutích, ve kterých posuzuje nepřiměřenost rozhodčí doložky.¹²¹

Je nutné však poukázat na skutečnost, že tato judikatura SDEU se vztahuje ke smluvním podmínkám, které nebyly individuálně sjednány. Tímto NS nebere v úvahu přísnější ochranu spotřebitele, která je zaručena českým právem a která přesahuje rámec minimální harmonizace.¹²²

Judikatura SDEU je také vodítkem pro výklad ustanoveních vnitrostátního práva ve věci soudního přezkumu nepřiměřených smluvních ujednáních. Pokud soudy mají provádět přezkum *ex offico*, musí tak činit s ohledem na vlastní procesní pravidla a typ daného soudního řízení. SDEU objasnil za tímto účelem podmínky, za nichž soudy mají k přezkumu přistoupit. Nejvíce směrodatné jsou v této věci právní závěry SDEU ve věci *Pannon*: „...*vnitrostátní soud má povinnost posoudit z úřední povinnosti zneužívající charakter smluvní klauzule, pokud má*

¹¹⁸ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 10.9. 2013, sp.zn. Cpjn 200/2011. Také např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.6. 2008, sp. zn. 4 Nd 226/2008.

¹¹⁹ Rozsudek ze dne 14.3. 2013, *Mohamed Aziz*, C-415/11, www.curia.europa.eu, bod

¹²⁰ Viz HULMÁK, Milan. IN HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 423. Stanovisko GA Juliane Kokott ze dne 8.11. 2012, *Mohamed Aziz*, C-415/11, www.curia.europa.eu, bod 74.

¹²¹ Rozsudek ze dne 24.10. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2447/2011 nebo rozsudek ze dne 14.3. 2013, sp. zn. 33 Cdo 1201/2012.

¹²² Viz kap. 3.2.

*k dispozici informace o právním a skutkovém stavu, které jsou pro tyto účely nezbytné.*¹²³ Zda má soud tyto relevantní informace, je otázkou vnitrostátního práva. Tento závěr se promítl i do dalšího rozhodnutí SDEU *Asturcom*, ve kterém byla položena otázka, zda se má přezkum provádět i v rámci exekučního řízení. SDEU upřesnil výše uvedenou úvahu s ohledem na vykonávací řízení: „...vnitrostátní soud...musí podle vnitrostátních procesních pravidel posoudit i bez návrhu rozpor rozhodčí doložky s vnitrostátními kogentními pravidly, musí rovněž i bez návrhu posoudit nepřiměřenost této doložky s ohledem na článek 6 uvedené směrnice, pokud má za tímto účelem k dispozici nezbytné informace o právním a skutkovém stavu.“¹²⁴

Tyto závěry byly aplikovány v judikatuře NS. NS nakázal nižším soudům provádět přezkum smluvních podmínek z úřední povinnosti v rámci nalézacího řízení, nikoliv však v rámci řízení vykonávacího.¹²⁵ Tato aplikace judikatury SDEU, která se týká těchto rozhodnutí, je předmětem podrobnějšího rozboru v následujících skupinách.

Užití judikatury SDEU jako interpretačního vodítka ukazuje spolupráci mezi NS a SDEU, která spočívá v tom, že jeden interpretuje obecný standard ochrany spotřebitele a druhý ho v mezích vnitrostátního řádu aplikuje na daný případ. Zatímco SDEU interpretuje jen evropské právo, pozice NS jako vnitrostátního soudu je složitější. Vnitrostátní soud musí v těchto případech na jednu stranu respektovat závaznost judikatury SDEU a snažit se dosáhnout cílů evropského práva a na druhou stranu musí dodržovat vnitrostátní právo a vycházet z jeho ustanovení v soudním rozhodování.

4.1.3 Judikatura SDEU jako podpůrný argument

Podpůrnost si můžeme vysvětlit jako potvrzení správnosti již nalezeného řešení. Odpovídá to postupu, kdy se tvůrce argumentace snaží dávat svému závěru co největší váhu důvěryhodnosti. Právě takto se můžou jevit některé odkazy na judikaturu SDEU v rozhodovací praxi NS.

Judikatura SDEU bývá v těchto rozhodnutích zmíněna na okraji právní argumentace NS. V řešení případu NS vykládá vnitrostátní úpravu a dává ji do souvislosti s judikaturou SDEU tak, že na ni odkazuje. Nicméně samotná judikatura není samostatně vyložena k projednávané kauze. Neshledávám zde aplikaci eurokonformního výkladu, ani jiný výrazný vliv judikatury

¹²³ Rozsudek ze dne 4.6. 2009, *Panon GSM Zrt.*, C-243/08, Sb.rozh. I-4713, bod 35.

¹²⁴ Rozsudek ze dne 6.10. 2009, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, Sb.rozh. I-9579, bod 59. K tomu srov. Stanovisko GA Verici Trstenjak ze dne 14.5. 2009, *Asturcom Telecomunicaciones SL*, C-40/08, Sb.rozh. I-9579, bod 58.

¹²⁵ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 10.9. 2013, sp. zn. 200/2011. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.9. 2014, sp.zn. 30 Cdo 3712/2012.

na řešení právního sporu. Podpůrnost má však zajisté svoji funkci. NS nás ujišťuje, že jeho právní názor je konzistentní s evropským právem a že dbá toho, aby judikatura SDEU byla v souladu s daným rozhodnutím.¹²⁶

Výše nastíněné užití judikatury je předmětem dalšího rozboru v následujících skupinách. Můžeme zkoumat, zda NS skutečně odkazuje na relevantní judikaturu SDEU a zda ji aplikuje správně. Vedle toho je judikatura podpůrným argumentem i tam, kde dává odpověď na otázku, která není vlastním předmětem řízení.¹²⁷ Její funkce je tímto pomocná a přídatná. Ilustruje výklad evropského práva, který činí argumentaci NS komplexnější. Nicméně není relevantní pro meritum sporu, a proto užití judikatury v těchto záležitostech není součástí dalších výkladů.

4.1.4 Shrnutí užití judikatury SDEU v právní argumentaci NS

Výše provedená klasifikace ukazuje způsoby, jak NS aplikoval judikaturu SDEU ve vnitrostátních případech. Přiznaný účinek může být silný, přímo determinující pro rozhodnutí případu, může mít vliv na výklad vnitrostátního práva nebo naopak může být pro řešení případu irelevantní.

Je potřeba vyjádřit se k problémům s identifikací konkrétního užití judikatury SDEU v určitých případech. Podpůrnost judikatury SDEU nebyla vždy jednoduše odlišitelná od zbylých dvou způsobů užití. Rozdíl vidím hlavně ve významu, v jakém NS judikaturu SDEU aplikuje. Judikatura SDEU jako pravidlo či vodítko má dopad na celou právní argumentaci. NS aplikuje judikaturu jako pravidlo, které řeší projednávaný spor, nebo je to výklad vnitrostátní úpravy, pod jejímž vlivem judikatura SDEU působí. Soud užívá tento argument v té části odůvodnění, v níž hledá správné řešení případu. Naopak podpůrnost spočívá v tom, že soudce již řešení našel a další argumenty slouží k přesvědčení ostatních (ať již aktéry soudního řízení či veřejnost).¹²⁸ Rozdíl nacházíme ve způsobu, jakým se NS vyjadřuje, jak uvozuje dané argumenty a kam je zařazuje. Je to tedy jazyková stránka rozhodnutí, ze které usuzujeme na konkrétní užití judikatury SDEU.

Následující část analýzy se skládá ze skupin, které byly utvořeny tak, aby zkoumaly užití judikatury SDEU s ohledem na určitou tematiku. V těchto skupinách se nadále pracuje s argumentačním rozlišením judikatury SDEU tím způsobem, že se zasazuje do hlubšího kontextu.

¹²⁶ Viz MACCORMICK, Neil. On Legal Decisions and Their Consequences. *New York U.R.*, roč. 58, 1983, s. 250.

¹²⁷ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14.9.2012, sp. zn. 28 Nd 240/2012.

¹²⁸ Jde tzv. o „objevování“ a „vyložení“ jako dvě rozdílné části soudního rozhodnutí. Podrobněji BOBEK, Michal. O odůvodňování soudních rozhodnutí. *Právní rozhledy*, č. 6, 2010, s. 204.

4.2 Judikatura SDEU vs. judikatura ESLP

Tato skupina, podobně jako další dvě skupiny následující, se zabývá vztahy dvou odlišných argumentů, které se konfrontují v rámci činnosti NS. Judikatura ESLP patří do práva Úmluvy, která je mezinárodní zárukou ochrany lidských práv v Evropě. Narozdíl od toho je EU původně ekonomické společenství, které se vyvinulo v samostatný právní systém s vlastní koncepcí ochrany lidských práv, která není podřízená Úmluvě.¹²⁹ Je tedy argumentace judikaturou ESLP mimo rámec dostupných argumentů použitelných ve spotřebitelských sporech? Nemyslím si, že tomu tak musí být.¹³⁰ Jejich relaci je potřeba zkoumat na konkrétních případech.

Argumenty nadnárodních právních systémů jsou společně aplikovány v diskurzu primárně pojatém vnitrostátně.¹³¹ V řízeních šlo o posouzení přiměřenosti rozhodčích doložek. Rozhodnutím SDEU i ESLP je tak přiznána podpůrná role.

Spotřebitel uzavřel smlouvu s podnikatelem, v níž byla obsažena rozhodčí doložka.¹³² Smlouva nebyla sjednána individuálně, a k tomu ustanovené rozhodčí řízení mělo proběhnout pouze písemně a bez možnosti přezkumu rozhodčího nálezu. Spotřebitel se dovolával na tomto základě nepřiměřenosti rozhodčí doložky.¹³³ NS zamítl, že by písemnost nebo jednoinstančnost měly za následek neplatnost rozhodčí doložky. Odvolal se přitom primárně na obecné zásady civilního procesu, a svou předešlou judikaturu.¹³⁴ Dále NS odkázal na právo na spravedlivý proces. Tento třetí argument utváří diskurz mezi judikaturou ESLP a SDEU v rozhodovací praxi NS.

I když je role obou argumentů podpůrná, není jim věnována rovnocenná pozornost. V argumentaci NS, která pojednává o lidskoprávní problematice rozhodčího řízení, rozsahově dominuje judikatura ESLP. Judikatura ESLP potvrzuje, že jednoinstančnost ani písemnost rozhodčího řízení nejsou v rozporu s čl. 6 Úmluvy, která zakotvuje právo na spravedlivý proces.¹³⁵ Na judikaturu SDEU (*Mohamed Aziz*) je odkazováno za účelem konstatování, že z

¹²⁹ Toto téma přesahuje vymezení této práce. Nelze se mu více věnovat. Podrobněji WEILER, Joseph. Eurocracy and Distrust: Some Questions Concerning the Role of The ECJ In the Protection of Fundamental Human Rights Within The Legal Order Of EC. *Washington Law Review*, roč. 61, 1986, s. 1134-1135.

¹³⁰ Viz rozsudek ze dne 14. 5. 1974, *Nold*, 4/73, Recueil, s. 491, bod 13.

¹³¹ Např. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.11. 2014, sp. zn. 314/2014, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.9.2014, sp.zn. 33 Cdo 1354/2014.

¹³² Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění do 31. 12. 2013.

¹³³ Odvolací soud mu přitom uznal za pravdu v tom, že taková doložka má pro spotřebitele zneužívající povahu. Vycházel z nálezu ÚS ze dne , sp.zn. II. ÚS 2164/10.

¹³⁴ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 1. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3820/2009.

¹³⁵ Např. rozsudek ze dne 17. 1. 1970, *Delcourt proti Belgii*, č. 2689/65.

definovaných podmínek nepřiměřenosti také nevyplývá, že by rozhodčí doložka mohla být v rozporu s tímto základním právem.

NS aplikuje judikaturu ESLP i SDEU jako standardy mající stejnou argumentační váhu na rozhodnutí případu a oba vztahuje k právu na spravedlivý proces. Logika NS vypadá ve zkratce takto: „Rozhodčí doložka, která není v rozporu s právem na spravedlivý proces, není nepřiměřená.“ Taková argumentace však nemusí být v souladu s koncepcí nepřiměřenosti, která vychází ze směrnice Rady 13/93/EHS.

Je potřeba uznat, že posuzování konkrétních smluvních podmínek je záležitostí vnitrostátního soudu, který rozhoduje spotřebitelský spor.¹³⁶ Nicméně poměrování podmínek ve spotřebitelských smlouvách má být prováděno evropsky konformním způsobem. Domnívám se, že to potom neodpovídá postupu, kdy nepřiměřenost je vázána na právo na spravedlivý proces. Ochrana proti nepřiměřeným ujednáním je ekonomická ochrana spotřebitele, nikoliv nutně lidskoprávní. Sama směrnice Rady 13/93/EHS ve své preambuli říká: „...*při posuzování přiměřenosti musí být brán zvláštní ohled na sílu vyjednávacích pozic stran, na to, zda měl spotřebitel nějakou pohnutku k tomu, aby souhlasil s podmínkou, a zda zboží bylo dodáno nebo služby poskytnuty na zvláštní objednávku spotřebitele; že požadavek přiměřenosti může být uspokojen prodávajícím nebo poskytovatelem, jestliže jedná poctivě a přiměřeně s druhou stranou, jejíž oprávněné zájmy musí vzít v úvahu.*“¹³⁷ V tomto smyslu mají být posuzovány podmínky ve spotřebitelských smlouvách. Nepřiměřenost je otázkou okolností jednotlivého případu a má postihovat nevýhodné podmínky, které dosahují relevantní intenzity.¹³⁸

Rozhodčí doložka a právo na spravedlivý proces, jak je vyloženo judikaturou ESLP, nejsou tak tématem, které se nachází v aplikačním rámci evropského práva. Na základě tohoto se domnívám, že posuzování nepřiměřenosti rozhodčí doložky jako lidskoprávního problému není správným východiskem, ze kterého lze vyvodit její zneužívající povahu. Navíc NS odkazuje na judikaturu SDEU ve věci *Mohamed Aziz* a odvozuje z ní závěry, o kterých toto rozhodnutí nepojednává.

¹³⁶ Rozsudek ze dne 1.4. 2002, *Freiburger Kommunalbauten GmbH*, 237/02, Recueil, s. 3403, bod 20.

¹³⁷ Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné na: <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:15:02:31993L0013:CS:PDF>>.

¹³⁸ HULMÁK, Milan. IN ŠVESTKA Jiří a kol. *Občanský zákoník I, II. Komentář*. 2. vydání. 2009, Praha: C. H. Beck, s. 542.

4.3 Judikatura SDEU vs. judikatura ÚS

ÚS a NS jsou nejdůležitější soudy ve věci vnitrostátního vymáhání evropského práva. V obou případech jde o poslední zákonné prostředky, které má spotřebitel k ochraně svého práva k dispozici. Oba soudy představují však jinou rovinu právní ochrany subjektivních práv. NS zajišťuje především obsahovou správnost aplikace spotřebitelského práva. ÚS poskytuje ochranu tehdy, kdy nesprávná aplikace podústavního práva založí porušení práva ústavního.¹³⁹ Naproti tomu SDEU je soud ryze evropské úrovně, nemůže zasahovat do konkrétní aplikace práva EU uvnitř sféry členských států.¹⁴⁰ Spotřebitelské spory jsou tak vnitrostátně utvářeny hlavně judikaturou ÚS a NS.

Judikatura ÚS vystupuje v rozhodnutích NS jako obecně platný argument k výkladu vnitrostátního práva. Její samotné užití je znakem toho, že judikatura ÚS sehrává důležitou roli v právní argumentaci.¹⁴¹ Tento význam judikatury ÚS se rozhodně také týká aplikace evropského práva ve spotřebitelských sporech. Byl to také ÚS, který vymezil ochranu spotřebitele vůči principu autonomie vůle.¹⁴² ÚS zdůraznil, že princip autonomie vůle není absolutní a že je nutné jej omezit tam, kde je potřeba chránit slabšího. Toto rozhodnutí je reflektováno také v rozhodování NS.¹⁴³

ÚS doplňuje vnitrostátní posuzování přiměřenosti rozhodčích doložek. Nejvíce je zmiňován náleží ÚS ze dne 1. 11. 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10. V tomto případě spotřebitel uzavřel s podnikatelem smlouvu, v níž byla sjednána rozhodčí doložka, která zakládala pravomoc Asociace arbitrá a na základě které měly být spotřebitelské spory rozhodovány dle zásad spravedlnosti. Taková volba nebyla v nálezu shledána přípustnou. Nepřiměřenost spočívala v tom, že výběr rozhodce byl pro spotřebitele netransparentní, protože konkrétní rozhodce měl být určen až dle pravidel této asociace. Dále ÚS shledal zneužívající povahu doložky i v tom, že mělo být rozhodováno dle zásad spravedlnosti, což znamenalo vyloučení aplikace předpisů na ochranu spotřebitele.¹⁴⁴ Mimoto ÚS osvětlil povahu rozhodčího řízení a

¹³⁹ Viz náleží Ústavního soudu ze dne 10.4. 2014, sp. zn. III. ÚS 3725/13, www.nalus.usoud.cz, bod 27.

¹⁴⁰ ARNULL: *The European Union...*, s. 32-35.

¹⁴¹ Viz BOBEK, KÜHN a kol.: *Judikatura...*, s. 119.

¹⁴² Náleží ze dne 6.11. 2007, sp. zn. II. ÚS 3/06 (N 185/47 SbNU 429), bod 34-35.

¹⁴³ Srov. rozsudek ze dne 24.10. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2447/2011.

¹⁴⁴ Náleží Ústavního soudu ze dne 1.11. 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10 (N 187/63 SbNU 171). Tomu také odpovídá ustanovení čl. 3 odst. 3 směrnice Rady 13/93/EHS, které připojuje seznam nepřiměřených ujednání (tzv. *greylist clauses*), která mohou být považována za nepřiměřená. Konkrétně jde o písm. q) přílohy směrnice, která označuje „za nepřiměřenou podmínku, jejímž následkem je zbavení spotřebitele práva podat žalobu nebo použít jiný opravný prostředek, zejména požadovat na spotřebiteli, aby předkládal spory výlučně rozhodčímu soudu, na který se nevztahují ustanovení právních předpisů...“

vymezil ho proti řízení soudnímu. K povaze rozhodčího řízení ÚS ve své judikatuře říká: „Charakter rozhodčí činnosti je založen smlouvou delegující vůli stran a její výsledek je kvalifikovanou formou závazku, a jako takový je též závazný. Rozhodce nenalézá právo, ale tvoří (eventuálně napevno staví, vyjasňuje, tedy narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran. Jeho moc tedy není delegována svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud.“¹⁴⁵ Ve zmiňovaném nálezu zdůraznil ÚS ochranu spotřebitele v rozhodčím řízení, že by mělo poskytovat stejné právní záruky jako řízení soudní. Ve vybraných rozhodnutích NS akceptuje tento názor vyslovený ÚS ve skutkově stejných případech.¹⁴⁶

Vedle toho NS pracuje také s další judikaturou ÚS ve věci přezkumu rozhodčí doložky, která spíše než přiměřeností rozhodčí doložky se zabývá otázkou zákonných podmínek volby rozhodce.¹⁴⁷ Zdá se, že NS spojuje zákonnost rozhodčí doložky s otázkou nepřiměřenosti.¹⁴⁸ V této věci mi argumentace NS připadá matoucí. Způsob výběru rozhodce, a tedy i legalita takového výběru, vyplývá primárně ze zákona o rozhodčím řízení.¹⁴⁹ Nejde tedy přímo o aplikaci ustanovení § 56 odst. 1 SOZ, které obsahuje prvky nepřiměřenosti smluvních podmínek.

Není to však zcela jednoznačné. Prolínání evropského a národního práva se promítá i do právních institutů těchto systémů. Posuzování konkrétních podmínek je věcí vnitrostátního soudu. Znovu však upozorňuji, že nepřiměřenost má být stále vykládána ve smyslu směrnice 13/93/EHS. Nedomnívám se, že v tomto případě znamená zákonnost rozhodčího řízení to samé, co nepřiměřenost rozhodčí doložky. Na druhou stranu můžeme připustit, že co je nezákonné, může být v tu samou chvíli také nepřiměřené.¹⁵⁰

Ve vnitrostátní aplikaci evropského práva se ukazuje, že je obecně těžké rozlišit národní koncepty od těch evropských. Domnívám se, že judikatura ÚS je aplikována i v otázkách, které se netýkají přímo tématu evropské ochrany spotřebitele a NS je dává do souvislosti s otázkou nepřiměřenosti. Nicméně si myslím, že v tomto případě promíchávání evropského a národního práva nemá praktický dopad na posuzování platnosti rozhodčích smluv.

¹⁴⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 29. 4. 2005, sp. zn. III. ÚS 166/05, www.nalus.usoud.cz, nebo nález Ústavního soudu ze dne 4. 12. 2003, sp. zn. IV. ÚS 511/03, www.nalus.usoud.cz.

¹⁴⁶ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1637/2014. O tomto tématu blíže v kap. 4.9.

¹⁴⁷ Srov. nález Ústavního soudu ze dne 23. 5. 2013, sp. zn. II. ÚS 3413/12, www.nalus.usoud.cz, a nález Ústavního soudu ze dne 11. 10. 2012, sp. zn. IV. ÚS 1281/12, www.nalus.usoud.cz.

¹⁴⁸ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.9. 2014, sp.zn. 33 Cdo 1616/2014.

¹⁴⁹ Zákon č. 216/1994 Sb., zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁰ K tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2011, 31 Cdo 1945/2010.

4.4 Judikatura SDEU vs. judikatura NS

NS jako vrcholný soud civilní soudní soustavy má pravomoc sjednocovat rozhodování nižších soudů.¹⁵¹ Má tak dominantní vliv na podobu judikatury v občanskoprávních věcech.¹⁵² Tomu odpovídá také novelizovaná právní úprava přípustnosti dovolání, která je postavená na tom, zda se nižší soud odchýlil od „ustálené rozhodovací praxe NS“.¹⁵³ Při této zodpovědnosti je potřebné, aby NS utvářel svou rozhodovací praxi, která bude ostatním soudům i veřejnosti zřejmá. Nicméně „ustálenost“ by se rozhodně neměla stát hlavním argumentem soudního odůvodnění.

Jednotlivá rozhodnutí v jejich časové posloupnosti spojuje jeden jev. Čím více sílí četnost a tím současně také ustálenost judikatury NS ve spotřebitelských sporech, tím se mění způsob odkazu na judikaturu SDEU. Judikatura SDEU, která byla v dřívějších rozhodnutích přímo citována, není tímto způsobem aplikována v pozdější judikatuře. Rozdíl nacházím v prioritní aplikaci dřívějších rozhodnutí NS, v níž se ztrácí význam judikatury SDEU. V ustálené judikatuře NS se poukazuje na soudní rozhodnutí SDEU pouze zkratkovitě a jeho právní závěry nejsou blíže předestřeny. S tím souvisí také skutečnost, že judikatura SDEU je s postupnou ustáleností aplikována nepřímou.¹⁵⁴ NS cituje své dřívější rozhodnutí, v nichž bylo argumentováno judikaturou SDEU, ale judikatura SDEU není samostatně aplikována na projednávanou kauzu. Není to přímo judikatura SDEU, která je vztáhnuta k projednávané kauze, ale je to dřívější rozhodnutí NS, které judikaturu SDEU aplikovalo určitým způsobem. Tímto potom vzniká řetězec ustálené judikatury, u níž hrozí, že nebude dostatečně reflektovat relevantní právo vzhledem k individuální kauze.¹⁵⁵

Pokud srovnám rozsudky SDEU, který také svou předešlou judikaturu následuje se způsobem odůvodnění NS, nacházím velký rozdíl ve struktuře jejich argumentace. SDEU vykládá vždy nejprve obecně aplikovatelnou legislativu, přičemž vysvětluje i vztahující se právo členského státu. V rámci samotné argumentace nejdříve zmíní obecné úvahy, které vycházejí z předešlé judikatury, a nakonec se věnuje argumentům mířeným jen na daný případ. Tento postup znázorněný judikaturou SDEU se NS snaží zredukovat do jednoho kroku. Tímto krokem je odkaz na dřívější rozhodnutí, které už podobnou věc v minulosti rozhodlo.¹⁵⁶

¹⁵¹ Zákon č. 216/1994 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵² Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵³ Důvodová zpráva k zákonu č. 404/2012 Sb. kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵⁴ Viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.9. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1354/2014, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.3. 2012, sp. zn. 33 Cdo 3121/2010.

¹⁵⁵ BOBEK, KÜHN: *Judikatura...*, s. 419.

¹⁵⁶ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.6. 2013, sp. zn. 33 Cdo 3571/2012.

Kritérium ustálenosti se stává důležitou hodnotou rozhodovací praxe NS. V rozhodování NS se vytváří, prostřednictvím odkazů na dřívější rozhodnutí, silné povědomí o ustálené judikatuře. Soudní rozhodování NS se tak stává více předvídatelné. Na druhou stranu hrozí, že se rozhodovací praxe NS tímto zakonzervuje. Argumenty stran by neměly být vyvráceny jen proto, že nejsou v souladu s tím, jak již bylo v minulosti rozhodnuto. Nedomnívám se, že to je dostatečné zdůvodnění. Je třeba se vždy vrátit k původním zdrojům a vycházet z nich. Tímto se nepodlomí ustálenost rozhodování NS. Namísto její demonstrace prováděné výčtem dřívějších rozhodnutí bude stačit konzistentní argumentace, která vyloží právo k danému případu. Ustálenost by měla odrážet povahu soudního rozhodování, ale neměla by se stát klíčovým argumentem.

4.5 Aplikace doktríny *acte clair*

Doktrína *acte clair* je dalším příkladem aplikace judikatury SDEU v rozhodovací praxi NS. Francouzský termín „*Acte éclairé*“ souhrnně označuje situaci, kdy vnitrostátní soud „nemá pochybnosti“ o tom, jak má správně evropské právo vyložit. Nepochybnou interpretaci evropského práva tvrdí odkazem na tuto doktrínu také NS v některých spotřebitelských sporech.

Vnitrostátní soudy nesmí vykládat evropské právo libovolně. Byla by tím totiž narušena účinnost evropského práva v právu vnitrostátním, která spočívá v požadavku uniformní aplikace evropského práva.¹⁵⁷ Uniformita výkladu je zajišťována prostřednictvím řízení o předběžné otázce, které je upraveno v čl. 267 SFEU. Otázky pokládají vnitrostátní soudy, které aplikují evropské právo ve vnitrostátních podmínkách. Povinnost položit otázku se však vztahuje jen k soudu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky.¹⁵⁸ Mezi tyto soudy rozhodně patří také NS.¹⁵⁹

Povinnost soudů poslední instance byla modifikována v případě *CILFIT*, ve kterém SDEU vyložil výjimky, za kterých není nutné podávat předběžnou otázku.¹⁶⁰ Jednou z těchto výjimek je existence ustálené judikatury SDEU, na základě které lze spornou věc rozhodnout.¹⁶¹ Tato výjimka znamená, že se má užít dřívější judikatury SDEU k řešení otázky interpretace

¹⁵⁷ Rozsudek ze dne 15.7. 1964, *Flaminio Costa*, 6/64, Recueil, s. 1141, bod g

¹⁵⁸ Podrobněji KÜHN, Zdeněk. Rozšíření Evropské Unie a vztahy šestadvaceti ústavních systémů. *Právník*, č. 8, 2004, s. 746-754.

¹⁵⁹ BOBEK, Michal. Které české soudy budou mít povinnost obracet se na Evropský soudní dvůr v rámci řízení o předběžné otázce? *Právní rozhledy*, č. 5, 2004, s. 173.

¹⁶⁰ Rozsudek ze dne 6.10. 1982, *Srl CILFIT*, 283/81, Recueil, s. 3415, bod 14.

¹⁶¹ Tato výjimka je v rozsudku *CILFIT*, 283/81, definována takto: „Decisions of the Court have already dealt with the point of law in question, irrespective of the nature of the proceedings which led to those decisions, even though the questions at issue are not strictly identical.“

evropského práva. To dokazuje, že judikatuře SDEU jsou připsány účinky i do budoucna.¹⁶² V tomto smyslu by se potom *acte clair* měla chápat tak, že vnitrostátní soud má, namísto povinnosti podat předběžnou otázku, povinnost následovat judikaturu SDEU.¹⁶³

Ve spotřebitelských sporech NS odkazuje zřídka na termín *acte clair* a z toho ještě méně přímo cituje rozhodnutí SDEU ve věci *CILFIT*. V některých případech se omezuje jen na konstatování, že předmětná otázka nečiní výkladové problémy, tedy je jí přiznán tento status.

Při aplikaci doktríny NS referuje ve svých rozhodnutích vždy k relevantní judikatuře SDEU, která ho zbavuje povinnosti podat otázku k SDEU. Například v rozsudku ze dne 17. 7. 2012, sp. zn. 28 Nd 195/2012 je nejdříve nastíněn interpretační problém, poté aplikováno rozhodnutí *CILFIT*, kdy se NS zamýšlel nad výčtem výjimek, a nakonec bylo konstatováno naplnění podmínky *acte clair* s odkazem na dřívější rozhodnutí SDEU, které řešilo stejnou právní otázku, jako byla ta projednávaná.¹⁶⁴

Nicméně v jiných rozhodnutích je smysl užití *acte clair* méně zřetelný. Jedná se o rozhodnutí NS, která se týkají vnitrostátního posuzování rozhodčích doložek.¹⁶⁵ Judikatura SDEU má podpůrnou úlohu a její závěry jsou zde vyloženy pouze obecně, aniž by byly skutečně vztáhnuty na projednávaný případ. Její užití následuje až za hlavní částí argumentace NS.¹⁶⁶ Odkaz na *acte clair* se takto jeví jako „kouzelná formulka“ pro potvrzení toho, že judikatura SDEU se jeví v souladu s právním názorem NS. Takové užití *acte clair* se zdá být nadbytečné. NS může „nemít pochybnosti“ o tom, co judikatura SDEU stanovuje. Nicméně to neodpovídá pravému smyslu doktríny. Tento termín označuje spornou vnitrostátní aplikaci evropského práva, která je řešena pomocí dřívější judikatury SDEU. Tam, kde má judikatura SDEU pouze podpůrnou funkci, není důvod odkazovat na *acte clair*. Nejedná se přímo o aplikaci evropského práva ve smyslu autoritativní aplikace ani výkladového vodítka. Pokud zůstáváme u obecných pojmů, aniž bychom je vztáhly ke konkrétnímu, nemůže vzniknout interpretační problém.

Doktrína *acte clair* by měla být užita hlavně v těch případech, kde NS hledá odpověď na interpretační problém, a snaží se zdůvodnit, že není potřeba pro tento účel podat předběžnou otázku. Tímto důvodem je totiž dřívější judikatura SDEU, kterou lze k projednávanému případu vztáhnout.¹⁶⁷ Výkladové a aplikační problémy zásadně vznikají tam, kde evropská právní

¹⁶² MATHIJSEN, Pierre. *A Guide to European Union Law*. London: Sweet&Maxwell, 1995, s. 99.

¹⁶³ Srov. rozsudek ze dne 13.5. 1981, *SpA International Chemical Corporation*, 66/80, Recueil, s. 1191, bod 13.

¹⁶⁴ Rozsudek ze dne 17.7. 2012, sp. zn. 28 Nd 195/2012.

¹⁶⁵ Rozsudek ze dne 29.9. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1616/2014.

¹⁶⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.9. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1616/2014, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.9.2014, sp.zn. 33 Cdo 1354/2014.

¹⁶⁷ Nebo se může jednat ještě o další dvě výjimky, což je jasnost výkladu evropského práva nebo irelevance otázky pro daný případ (*CILFIT*, bod 13-16).

úprava je skutečně relevantní pro projednávaný spor. Tímto považuju podpůrné užití judikatury SDEU, které jen potvrzuje správnost vlastního závěru, při současné aplikaci doktríny *acte clair*, za zbytečné.

4.6 Přiznání ochrany spotřebitele

Následující rozbor se zabývá přiznáním ochrany spotřebitele v případech, kde se tato otázka stala spornou. V tomto posouzení se prolínají otázky právní i skutkové.¹⁶⁸ V případě právního posouzení je nutné dbát evropského standardu ochrany, jehož minimum má být dodržováno na území členských států EU.¹⁶⁹

V této práci jsou analyzována dvě rozhodnutí, ve kterých bylo řešeno právní postavení jednatelů. V obou případech judikatury SDEU byla přiznána podpůrná funkce, což předznamenává zvolenou argumentační strukturu NS.¹⁷⁰ V soudním odůvodnění je nejdříve probrána vnitrostátní úprava a poté, co je vyložena společně s argumentací, dostáváme se k evropské stránce věci. NS ztvrzuje své závěry poukazem na rozhodnutí SDEU, které jsou v následujícím textu rozebrány.

První případ zahrnuje situaci, ve které dovolatelka uzavřela smlouvu s podnikatelem za účelem svého budoucího podnikání. Následný vyvstal spor o to, zda může být považována za spotřebitele, pokud v době uzavření smlouvy podnikatelskou činnost neprováděla.

V rozhodnutí se NS ztotožnil především s rozsudkem odvolacího soudu. Následně potom vztáhl na daný případ rozhodnutí SDEU ve věcech *Benincasa* a *Johann Gruber*. V těchto rozhodnutích bylo klíčovou otázkou posouzení účelu jednání dané osoby s ohledem na zásadu „ochrany dobré víry“ druhé strany. Ani v jednom rozhodnutí nedostala daná osoba statut spotřebitele, protože byl shledán podnikatelský účel jednání, které druhé straně demonstrovala.¹⁷¹ V předmětném rozhodnutí NS bylo rozhodnuto tak, že dovolatelce nebyl přiznán status spotřebitele, protože jednala s podnikatelským, byť plánovaným, úmyslem.

Obě rozhodnutí SDEU mají na projednávanou kauzu skutečně dopad. Jde o otázku objektivizace jednání osoby, která se může, či nemusí jevit jako podnikatel v daném právním jednání. Nicméně oba případy zahrnují skutečnosti, že osoba domáhající se ochrany

¹⁶⁸ Viz HULMÁK, Milan. IN LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1596-1599.

¹⁶⁹ HONDIUS, Ewoud. The Notion of Consumer: European Union versus Member States, *Sydney Law Review*, roč. 28, 2006, s. 90.

¹⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze 30.8.2013, sp. zn. 30 Cdo 1022/2013. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.6.2014, sp. zn. 32 Cdo 1519/2012.

¹⁷¹ Rozsudek ze dne 3.7. 1997, *Francesco Benincasa*, 269/95, Recueil, s. 3767. Rozsudek ze dne 20.1. 2005, *Johann Gruber*, C-464/01, Sb. Rozh., s. 439.

spotřebitele, byla, nebo se později skutečně stala podnikatelem. Jak vyplývá z případu projednávaného před NS, dovolatelka mluvila při uzavírání předmětné smlouvy o „podnikatelských ambicích“. Bylo tak možné pochybovat o vážnosti jejího prohlášení a legitimní dobré víře druhé smluvní strany. Z tohoto důvodu bylo dané rozhodnutí také zrušeno ÚS v řízení o ústavní stížnosti.¹⁷² NS podřadil danou věc pod zmíněná rozhodnutí, aniž by shledal relevantní skutkovou odlišnost mezi projednávaným případem a argumentovanými rozhodnutími. Jde tedy o nesprávnou aplikaci judikatury SDEU, která pramení z nesprávného posouzení skutkového stavu.

V druhém případě byla předmětem sporu kupní smlouva na ojetý automobil. Smlouva byla uzavřena mezi dvěma nepodnikateli, přičemž prodávající strana byla v kontraktačním procesu zastoupena podnikatelem. Dovolatel jako kupující se domáhal ochrany spotřebitele v řízení před NS. NS vycházel z textu ustanovení dřívějšího ObchZ a učinil srovnání s úpravou starého OZ, přičemž seznal, že obě úpravy o významu právního zastoupení na vztah dvou nepodnikatelů nic neříkají. Na základě tohoto výkladu NS nepřiznal dovolateli status spotřebitele. Na podporu své argumentace NS zmínil povinnost k eurokonformnímu výkladu, který byl v dané věci představován rozhodnutím SDEU ve věci *Walter Vapenik*.¹⁷³ V této věci totiž bylo vyloženo, že nelze vztahovat ochranu spotřebitele na neodůvodněné případy, kdy obě osoby jsou nepodnikateli. Tímto byl potvrzen pro NS restriktivní přístup k pojmu spotřebitel.

Pokud si vezmeme dané rozhodnutí SDEU, musíme se nejdříve pročíst teleologickými úvahami ochrany spotřebitele. V těchto řádcích vysvětluje SDEU podstatu spotřebitelského práva, kterým je ochrana proti faktické nerovnosti. Spotřebitelem je fyzická osoba, která nemá dostatečné znalosti a zkušenosti v právním styku. A tyto vlastnosti jsou spotřebiteli připisovány, protože zkušenosti a znalosti má jeho smluvní partner, který je podnikatelem. Ochrana spotřebitele má potom nastoupit tehdy, pokud mezi stranami existuje taková nerovnost. Podobné úvahy však v rozhodnutí NS absentují.

NS se nevypořádal s faktem, že v daném případě faktická nerovnost mezi smluvními stranami byla. Pokud se prodávající nechal zastoupit profesionálem v oboru ojetých aut, který za něj činil veškeré právní jednání ohledně prodeje, a kupující jednal výhradně s tímto zástupcem, šlo fakticky o právní jednání mezi spotřebitelem a podnikatelem.¹⁷⁴

¹⁷² Nález Ústavního soudu ze dne 4.6. 2014, sp. zn. IV.ÚS 3402/13, www.nalus.usoud.cz.

¹⁷³ Rozsudek ze dne 5. 12. 2013, *Walter Vapenik*, C-508/12, www.curia.europa.cz.

¹⁷⁴ K tomu srov. nizozemský občanský zákon v čl. 7:5(2): „Where the good (movable thing) is sold by a representative who, when concluding the agreement in the name of his principal, acts in the course of his professional practice or business, the sale is regarded as a consumer sale, unless the buyer knows at the time of conclusion of the agreement that the principal does not act in the course of his professional practice or business.“

Irelevance vlivu profesionálního zastoupení tím popírá jakoukoli zodpovědnost zástupce prodávajícího, který jedná vůči 3. osobě jako podnikatel, a potom popírá i dobrou vůli kupujícího, který byl v legitimním očekávání, že daný zástupce, který je profesionálem v daném oboru, bude jednat s potřebnou odbornou péčí.¹⁷⁵ Dále samotné rozhodnutí SDEU bylo navíc vydáno ve věci, kde obě strany jednaly jako nepodnikatelé a tento fakt nebyl sporný a kde ani jedna ze stran nebyla nikým zastoupena. Smyslem rozhodnutí bylo objasnění pojmu „spotřebitele“ ve smyslu nařízení EP a Rady (ES) č. 805/2004¹⁷⁶. SDEU vyložil, že obsah pojmu musí zůstat vůči všem evropským předpisům stejný a ochranu lze aplikovat jen tam, kde druhou smluvní stranou spotřebitele bude podnikatel. Je nutné tak dodat, že z tohoto rozhodnutí SDEU nijak nevyplývají závěry učiněné NS.

Rozebrané užití judikatury není v obou případech příliš uspokojivé. Nicméně v prvním případě bych nevztáhla pochybení NS na záležitost porušení evropského práva, protože se jedná o chybné skutkové zjištění. Jinak tomu je v druhém případě. Otázkou je skutečně status spotřebitele v situaci, která není upravena v právním předpise. Domnívám se, že výklad NS je v tomto případě formalistický a neodpovídá smyslu a účelu dané úpravy.

4.7 Eurokonformní výklad

Pokud hovoříme o eurokonformním výkladu, zabýváme se aplikací judikatury SDEU, která zavedla tzv. nepřímý účinek směrnic. Souladný výklad vnitrostátního práva ve smyslu směrnice je povinností vnitrostátních soudů, protože oni jsou vykonavatelé unijních závazků.¹⁷⁷ Ve vztazích mezi spotřebitelem a podnikatelem je efektivní ochrany spotřebitele dosahováno pouze prostřednictvím eurokonformního výkladu, protože směrnice nemůže být na horizontální právní vztahy aplikována přímo.¹⁷⁸

Citováno z Dutch Civil Code [online], 1992 [cit. 20.7. 2015]. Dostupný na: <<http://www.dutchcivillaw.com/civilcodegeneral.htm>>.

¹⁷⁵ Koupě se uskutečnila v prostorách autobazaru. Lze se tak domnívat, že kupující uzavřel kupní smlouvu na ojetý automobil především v důsledku dobré víry v serióznost daného podniku.

¹⁷⁶ Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (tzv. Brusel II). In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné na: <<http://eurlex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/?qid=1439223538513&uri=CELEX:32004R0805>>.

¹⁷⁷ Rozsudek ze dne 10. 4. 1984, *Von Colson a Kamann*, 14/83, Recueil, s. 1891, bod 25.

¹⁷⁸ Rozsudek ze dne 14.7. 1994 *Paola Faccini Dori*, C-91/92, Recueil, s. 3325, bod 20. K tomu srov. BOBEK, BŘÍZA, KOMÁREK: *Vnitrostátní...*, s. 142.

Protože realizace směrnice se odvíjí od právní úpravy vnitrostátního práva, má eurokonformní výklad své limity. Vnitrostátní soud by neměl zajít tak daleko, aby eurokonformní interpretaci popřel či převrátil zásady a význam ustanovení práva národního.¹⁷⁹ Na druhou stranu povinnost souladného výkladu zahrnuje určitou výkladovou invenci, kdy soud může jít nad rámec textu zákona.¹⁸⁰

V souvislosti se souladným výkladem vyvstává otázka, do jaké míry má vnitrostátní soud diskreci, jak má aplikovat právní závěry SDEU ve vnitrostátních podmínkách.¹⁸¹ Výklad SDEU může nechávat prostor k úvaze nebo naopak může být velmi konkrétní. Ve věci *Marleasing* vysvětloval generální advokát Walter Van Gerven koncept souladného výkladu, kdy naplnění smyslu a účelu směrnice je věcí metod, jejichž volba je ponechána vnitrostátnímu soudu.¹⁸² Tomu však zcela neodpovídají některá rozhodnutí SDEU, ve kterých je interpretace SDEU velmi konkrétní.¹⁸³ Vnitrostátnímu soudu už není ponechán žádný prostor k úvaze, jak má být směrnice ve vnitrostátním právu realizována.¹⁸⁴

Takový výklad evropského práva, který se přímo překlápí do vnitrostátní roviny, může být z hlediska možného významu vnitrostátního pravidla problémový. SDEU uznal, že výklad národního práva *contra legem* je porušením principu právní jistoty, a proto není přípustný.¹⁸⁵ I přesto již došlo k takovému výkladu v českých podmínkách. Vnitrostátní právo původně stanovilo jako následek nepřiměřenosti relativní neplatnost, což bylo v rozporu s cílem směrnice Rady 13/93/EHS, podle které mají být nepřiměřená ujednání pro spotřebitele nezávazná.¹⁸⁶ ÚS v nálezu ze dne 9. 2. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 1/10 shledal tuto úpravu v rozporu s evropským právem a prohlásil, že nepřiměřená ujednání mají být, i přes zakotvenou relativní neplatnost, shledána neplatná absolutně.¹⁸⁷

V analyzovaných rozhodnutích NS byl nejnázorněji promítnut eurokonformní výklad do posuzování prorogačních doložek. Ty byly shledány v souladu s relevantní judikaturou SDEU na základě ustanovení § 56 odst. 1 SOZ neplatná v důsledku jejich nepřiměřenosti.¹⁸⁸

¹⁷⁹ Rozsudek ze dne 16.6. 2005, *Marii Pupino*, C-105/03, Sb.rozh. I-5285, bod 47.

¹⁸⁰ Viz kapitola 4.8.

¹⁸¹ Viz BOBEK, BRÍZA, KOMÁREK: *Vnitrostátní...*, s. 161-168.

¹⁸² Stanovisko GA Walter Van Gerven ze dne 12.7. 1990, *Marleasing*, 106/89, Recueil, s. 4135, bod 8.

¹⁸³ Rozsudek ze dne 26.2. 2015, *Bogdan Matei a Ioana Ofelia Matei*, C-143/13, www.curia.europa.eu, bod 36.

¹⁸⁴ Rozsudek ze dne 27.2. 2014, *OSA o.s.*, C-351/12, www.curia.europa.eu, bod 41.

¹⁸⁵ Rozsudek ze dne 13.11. 1990, *Marleasing*, C-106/89, Recueil, s. 4075, bod 12.

¹⁸⁶ Srov. HULMÁK, Milan. IN ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník I,II. Komentář*. 2 vydání. 2009, Praha: C. H. Beck, s. 531-535.

¹⁸⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 9.2. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 1/10, www.nalus.usoud.cz, bod 41.

¹⁸⁸ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 10.9. 2013, sp.zn. Cpjn 200/2011.

V rozhodovací praxi NS byl i souladně vyložen postup soudu, který má přezkoumávat smluvní podmínky *ex offio*, vzhledem k úpravě civilního řízení v OSŘ.¹⁸⁹ Soud má povinnost přezkoumat a prohlásit smluvní ujednání za nepřiměřené, i když takovou námitku spotřebitel sám nevznesl. Nicméně soud musí předtím strany vyrozumět o tom, že ujednání bude tímto způsobem posouzeno, a dát jim prostor k tomu, aby se vyjádřily.¹⁹⁰

Vedle toho se eurokonformní výklad také promítl do posuzování smluvních podmínek ve smlouvách o propagaci reklamní plochy. Jak již bylo výše poznamenáno, NS aplikoval na podmínky smlouvy rozhodnutí SDEU ve věci *Mohamed Aziz*. Velká část smlouvy takto pozbyla platnosti.¹⁹¹

Pokud srovnáme koncepci eurokonformního výkladu a argumentační způsoby užití judikatury SDEU, je zřejmé, že souladný výklad odpovídá aplikaci judikatury SDEU formou interpretačního vodítka. SDEU provádí interpretaci evropské právní úpravy, která má být vnitrostátním soudem konformně aplikována. Závěry judikatury SDEU jsou promítnuty do výkladu vnitrostátního pravidla. Judikatura SDEU doplňuje totiž obsah směrnice, a tak i ona má v tomto smyslu nepřímý účinek ve vnitrostátním právu.

Na základě toho, že eurokonformní výklad je záležitostí aplikace a výkladu vnitrostátního práva, nemůže být potom autoritativní působení judikatury SDEU (kap. 4.1) označeno jako eurokonformní výklad.¹⁹² Při autoritativní aplikaci judikatura SDEU představuje pravidlo, které je přímo aplikováno ve vnitrostátním právu. To je zcela v pořádku, pokud se spor nachází v působnosti nařízení, které je přímo aplikovatelným aktem. Nicméně aplikace judikatury SDEU se stává kontroverzní, pokud jde o výklad směrnice. Směrnice je právním aktem, který stanoví výsledek, jehož se má ve vnitrostátním právu a jeho pomocí dosáhnout.

Přímý účinek směrnic byl zakázán judikaturou SDEU ve vztazích proti jednotlivci, protože jednatel jako soukromá osoba není adresátem směrnice. Adresátem je totiž stát. A proto také nelze jednotlivci na základě směrnice ukládat povinnosti.¹⁹³ O to však přímo nešlo v judikatuře NS při aplikaci rozhodnutí *Mostaza Claro*.¹⁹⁴ Povinnost přezkumu rozhodčí doložky v řízení o zrušení rozhodčího nálezů měl soud. Nicméně NS opomněl vzít v úvahu

¹⁸⁹ NS tak učinil v souladu s rozhodnutím SDEU ve věci *VB Pénzügyi Lízing Zrt*.

¹⁹⁰ Soud postupuje dle obecné poučovací povinnosti dle § 5 OSŘ. V tomto ohledu je zajímavé, že tuto přezkumnou povinnost civilních soudů NS odvodil z ustanovení § 56 odst. 1 SOZ. Nejde tedy o procesně zakotvenou povinnost.

¹⁹¹ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 11.12. 2013, sp. zn. Cpjn 200/2013.

¹⁹² NS se přesto přihlašuje v těchto rozhodnutích k eurokonformnímu výkladu. Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.4. 2013, sp. zn. 33 Cdo 2127/2011.

¹⁹³ Rozsudek ze dne 26.2. 1986, *M. H. Marshall*, 152/84 Recueil, s. 723, bod 48.

¹⁹⁴ Rozsudek ze dne 30.5. 2013, sp.zn. 33 Cdo 1858/2011.

právní zájem druhé strany sporu, kterou byl podnikatel.¹⁹⁵ V judikatuře SDEU nebylo působení směrnice, kdy osoba se domáhá jejího přímého účinku po orgánu veřejné moci a přitom jsou zasažena práva jiné osoby, shledáno jako absolutně nepřipustné. Záleží na tom, jak vnitrostátní soud zhodnotí negativní dopady na osobu, jejíž právní jistota je dotčena.¹⁹⁶ V našem případě by bylo určitě na místě zvážit i práva podnikatele. Užití judikatury SDEU v rozhodovací praxi NS tak nebylo zcela správné, protože její aplikace byla provedena na úkor práv podnikatele, jehož právní zájem byl v rozhodnutích NS ignorován.

Ke shrnutí této skupiny můžeme dodat, že v rozhodovací praxi NS můžeme rozhodně najít aplikaci eurokonformního výkladu. Ten spočívá v interpretaci občanskoprávní úpravy dle smyslu směrnice. Souladný výklad se vztahuje na konkrétních smluvní podmínky, které byly shledány jako nepřiměřené, a také způsob, jaký má soud postupovat v soudním řízení, aby spotřebiteli poskytl účinnou ochranu. Protože jde stále o aplikaci vnitrostátního práva, které reguluje sporný právní vztah, nelze za konformní výklad pokládat v rozhodovací praxi NS užití judikatury SDEU ve věci *Mostaza Claro*.

4.8 Meze eurokonformního výkladu

Problém mezi eurokonformního výkladu se může zdát být otázkou priorit. Mám za to, že se zde setkávají dva protichůdné principy vycházející z odlišných perspektiv. Dle národní perspektivy je aplikace evropského práva závislá na vnitrostátní právní úpravě, ve které je nutné dbát dodržení principu právní jistoty. Národní právo se nesmí stát užitím eurokonformního výkladu nepředvídatelné.¹⁹⁷ Na druhou stranu výklad *ratione legis* dává vnitrostátním soudcům účinný nástroj k tomu, aby našli souladné řešení.¹⁹⁸ S tím souvisí také respektování principu přednosti evropského práva, jehož protějškem je ve vnitrostátní právní rovině právě teleologická výkladová metoda.¹⁹⁹

Princip přednosti je navázán na princip přímého účinku.²⁰⁰ Musí to být přímo účinné evropské právo, které má přednost před odporujícím právem národním. Ale v našem případě nemůže jít o přímou aplikaci směrnice. Lze však uvažovat o přímé aplikaci některých obecných

¹⁹⁵ Jedná se o tzv. trojúhelníkovou situaci jako formy přímého horizontálního působení směrnice. Blíže BOBEK, BŘÍZA, KOMÁREK: *Vnitrostátní...*, s. 95-96.

¹⁹⁶ Rozsudek ze dne 7.1. 2004, *Wells*, 201/02, s. 723.

¹⁹⁷ Rozsudek ze dne 5.10. 2004, *Pfeiffer* a další, C-397/01 až C-430/01, Sb. rozh. s. I-8835, bod 115-119.

¹⁹⁸ Srov. MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 238-239.

¹⁹⁹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 33 Cdo 2894/2008.

²⁰⁰ BOBEK, BŘÍZA, KOMÁREK: *Vnitrostátní...*, 41-42.

právních principů.²⁰¹ Příklad by tak zvážení principů rovnocennosti a efektivity. Ty nebyly však ve vybraných rozhodnutích NS aplikovány. Nicméně je třeba zvážit případný účinek těchto principů v rozhodnutí NS, ve kterém šlo o účinnou ochranu spotřebitele.

V rozhodnutí NS ze dne 30. 9. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3721/2012 se spotřebitel domáhal neplatnosti rozhodčí doložky v exekučním řízení na základě její nepřiměřenosti.²⁰² NS zamítl, že by soud mohl přezkoumávat rozhodčí doložky ve vykonávacím řízení. Svůj názor zdůvodnil poukazem na povahu tohoto typu civilního procesu, v němž je vyloučeno projednávání otázek patřících do nalézacího řízení. S tím souvisí také aplikace judikatury ve věci *Asturcom*, jak byla výše citována. NS odmítl, že by závěry tohoto rozhodnutí byly v české úpravě exekučního řízení aplikovatelné. Dle názoru NS exekuční řízení není soudním řízením, ve kterém má soud „znalost o právním a skutkovém stavu“, aby mohl přezkoumat nepřiměřenost rozhodčí doložky.

Tato problematika je mnohem komplexnější, než se může zdát z jednoznačné a stručné argumentace NS. Toto rozhodnutí představuje meze účinků judikatury SDEU, které jí byly přiznány v českém vykonávacím řízení.²⁰³ Nicméně je to vnitrostátní právní pořádek, který určuje hranice působení evropského práva.²⁰⁴ Na druhou stranu jsou to soudy, které vnitrostátní právo vykládají.

Právo spotřebitele „nebýt vázán nepřiměřenými“ ujednáními plyne z evropského práva. Tento cíl má být realizován na vnitrostátní úrovni. Z evropské perspektivy není určující, o jaký typ civilního procesu jde, protože v tomto ohledu nás zajímá pouze cíl směrnice. Na národní úrovni se musíme zabývat realizací tohoto cíle vzhledem k právnímu řádu. Vnitrostátní realizace je však stále korigována evropským právem. Tuto korekci představují v procesním právu principy rovnocennosti a efektivity.²⁰⁵

Z principu efektivity vyplývá, že nárok má být vymáhán efektivně v tom smyslu, že „národní právo nemá jeho realizaci nadměrně ztěžovat“.²⁰⁶ V našem případě si musíme uvědomit, že rozhodčí nález byl vydán před novelou ZRŘ č. 19/2012 Sb. Za této úpravy se spotřebitel mohl domáhat ochrany před nepřiměřeností rozhodčí doložky jen za předpokladu, že namítl její neplatnost v řízení před rozhodcem. Z rozhodnutí nevyplývá, že by spotřebitel podal žalobu na zrušení rozhodčího nálezu. Avšak ani toto řízení mu před danou novelou

²⁰¹ Viz rozsudek ze dne 22.11. 2005, *Mangold*, C-144/04, Sb.rozh. I-9981, bod 74.

²⁰² Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších zákonů.

²⁰³ Stěžejní judikaturou SDEU jsou v této věci především rozsudky *Océano*, *Mostaza Claro*, *Cofidis*, *Pannon*, *VB Pénzügyi Lízing Zrt* a *Asturcom*.

²⁰⁴ *Pfeiffer*, bod 115.

²⁰⁵ Srov. stanovisko GA Verici Trstenjak ze dne 14.5. 2009, *Asturcom*, C-40/08, Sb.rozh. 9579.

²⁰⁶ Rozsudek ze dne 19.6. 1990, *Factortame Ltd.*, 213/89, Recueil, 2433, bod 19.

nezaručovalo odpovídající ochranu. Ochrana spotřebitele za těchto podmínek by mohla být skutečně shledána neefektivní.²⁰⁷

Zatímco efektivita je zkoumána vzhledem k právní úpravě a k jiným okolnostem, které se nedají přesně dopředu určit, rovnocennost lze testovat mnohem jasněji. Zkoumá se vzhledem k nárokům práva národního a srovnává se, zda nedochází k nestejnému zacházení. V našem případě se musíme zabývat tím, na základě jakých důvodů může být exekuční titul ve vykonávacím řízení zrušen podle národního práva. Dle judikatury ÚS a NS jsou to „skutečnosti rozhodné pro nařízení exekuce“, kterými se musí exekuční soud zabývat a které mohou odůvodnit zastavení řízení.²⁰⁸ Touto skutečností je i otázka pravomoci rozhodčího orgánu.²⁰⁹ Museli bychom na tomto základě tvrdit, že otázka nepřiměřenosti rozhodčí doložky je relevantní pro založení pravomoci rozhodčího orgánu. K zaujetí tohoto názoru nás také nabádá SDEU, který v daném rozhodnutí *Asturcom* přirovnává normy na ochranu spotřebitele ke kogentním normám vnitrostátního práva.²¹⁰

Nicméně je otázka, zda tato judikatura SDEU je pro nás relevantní. Je to zase vnitrostátní právo, které určuje status norem na ochranu spotřebitele. Pokud vnitrostátní právo vyhradí posuzování nepřiměřenosti jako otázku náležící výlučně do řízení nalézacího, nelze mluvit o diskriminaci evropských a národních nároků v řízení exekučním. V tomto ohledu může být uplatnění principu rovnocennosti těžko prosaditelné. Nicméně musíme se zabývat ještě efektivitou. Domnívám se, že princip efektivitby by mohl odůvodnit přezkum rozhodčí doložky exekučním soudem v rozebíraném případě. Právní stav před novelou ZRŘ č. 19/2012 Sb., která nabyla účinnosti dne 1. 4. 2012, nezaručoval spotřebiteli dostatečné právní záruky ochrany. Tento závěr lze vyvodit z jednoduchého srovnání dřívější a pozdější úpravy.

Novela zakotvuje povinnost sjednání doložky na samostatné listině, poučovací povinnost podnikatele, požadavky na obsah rozhodčí doložky, ve kterém má být spotřebitel jasně a srozumitelně informován o případném průběhu rozhodčího řízení.²¹¹ V rámci našeho tématu, který se zabývá přezkumem rozhodčích doložek, novela garantovala její přezkum *ex officio* bez toho, aby musel spotřebitel vznést námitku její neplatnosti v řízení před rozhodcem. Žádnou z těchto záruk spotřebitel neměl dle dřívější právní úpravy.²¹²

²⁰⁷ Princip efektivitby není ani v judikatuře SDEU přesně vymezen. SDEU shledává často případ od případu, co je ještě efektivní a co už není (BOBEK, BRÍZA, KOMÁREK: *Vnitrostátní...*, s. 237-238).

²⁰⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 17.1. 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11 (N 15/64 SbNU 155).

²⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.7. 2011, sp. zn. 22 Cdo 2227/2011.

²¹⁰ *Asturcom*, bod 59.

²¹¹ K tomu podrobněji BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 251.

²¹² Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění do 1.4. 2012.

Domnívám se tak, že spotřebitel před danou novelou ZZŘ neměl efektivní ochranu, a proto by bylo na místě zvažovat, zda exekuční soud měl povinnost pozitivně zasáhnout a ochránit spotřebitele, byť se jednalo o řízení vykonávací. Nepřikláním se však k jednoznačnému řešení. Nicméně je třeba vytknout NS, že jeho argumentace je s ohledem na požadavek efektivní ochrany spotřebitele neúplná. NS by měl vyložit případ vzhledem k jeho okolnostem a hlavně k existenci závazku ochrany spotřebitele proti nepřiměřeným ujednáním. V tomto se směru shledávám, že NS znovu příliš formalisticky soustřeďuje na znění národního práva.

4.9 Soudcovské zvážení nepřiměřenosti prorogačních a rozhodčích doložek

Analýzu završuje téma o prorogačních a především rozhodčích doložkách. Úkolem této poslední skupiny je shrnout, v čem spočívá nepřiměřenost těchto smluvních podmínek v rozhodovací praxi NS.

Rozhodovací praxe NS následuje v této věci judikaturu SDEU. Prorogační a rozhodčí doložky byly dosud v judikatuře SDEU problematikou výkladu směrnice Rady č. 13/93/EHS a překvapivě jim přes jejich příbuznost byla přiznána odlišná pozornost. V rozsudku *Océano* nastartoval SDEU průkopnickou ochranu spotřebitele. Prohlásil prorogační doložky za nepřiměřené a tento závěr potvrzoval i v pozdější judikatuře. Tímto se však SDEU uzavřel před zodpovídání otázek na nepřiměřenost konkrétních smluvních podmínek.²¹³ Ve věci *Freiburger* bylo jasné vnitrostátním soudům sděleno, že posuzování přiměřenosti takových podmínek není v pravomoci SDEU.²¹⁴

Judikaturou SDEU byl takto nastaven nerovný standard v posuzování obou typů doložek, který se přenesl do vnitrostátních podmínek. V rámci vybraných rozhodnutí se NS jasně vymezil v problematice prorogačních doložek, které v zásadě posuzuje jako nepřiměřené.²¹⁵ Oproti tomu rozhodčí doložky nejsou obecně zakázány.²¹⁶ A jejich posuzování se zdá být mnohem složitější.

NS odkazuje ve své judikatuře na rozhodnutí SDEU ve věci *Mohamed Aziz*. Tento rozsudek poskytuje vodítko či určitý test, pomocí něhož se má nepřiměřenost posuzovat. Avšak jak naznačeno výše, užití této judikatury není ve vnitrostátním právu relevantní z důvodů přísnější ochrany spotřebitele. Navíc samotná aplikace tohoto rozhodnutí NS není příliš

²¹³ Prorogační doložka je primárně procesní ustanovení, které se dotýká práva spotřebitele na soudní ochranu. Blíže STUYCK, Jules. Case C-243/08, Pannon, GSM Zrt. and Case C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones SL. *Common Market Law Review*, roč. 47, 2010, s. 892.

²¹⁴ Rozsudek ze dne 1.4. 2002, *Freiburger Kommunalbauten GmbH*, 237/02, Recueil, s. 3403, bod 21.

²¹⁵ Stanovisko ze dne 10.9. 2013, sp.zn. 200/2011.

²¹⁶ Rozsudek ze dne 31.3. 2014, sp. zn. 29 ICdo 2/2011.

přesvědčivá. NS se omezil, namísto skutečného vztáhnutí prvků nepřiměřenosti na konkrétní případ, na konstatování toho, že rozhodčí doložka není v rozporu s právem na spravedlivý proces.²¹⁷ Nebo v jiném případě NS usoudil při aplikaci tohoto rozsudku, že rozhodčí doložka nebyla nepřiměřená, protože rozhodce nebyl podjatý.²¹⁸ Taková argumentace byla k tomu učiněna na pozadí doktríny *acte clair*.²¹⁹

NS má povinnost zásadně posuzovat všechny smluvní podmínky nezávisle na tom, zda byla či nebyla individuálně sjednána. K posuzování všech podmínek se NS přihlásil ve stanovisku ze dne 10. 9. 2011, sp. zn. 200/2011. V ostatní judikatuře však vykládal nepřiměřenost s ohledem na znění směrnice a vztahoval nepřiměřenost zásadně k individuálně neprojednaným podmínkám.²²⁰ I když lze takové postup shledat v souladu s judikaturou SDEU, nejedná se o postup v souladu s národním právním pořádkem. Evropská ochrana spotřebitele spočívá v minimální harmonizaci, a tak si členské státy mohou ponechat přísnější ochranu. NS musí v těchto případech dodržovat právo národní a vykládat ho v souladu s jeho zněním a významem, které nerozlišuje mezi individuálně sjednanými a nesjednanými podmínkami.²²¹

Domnívám se, že NS se dosud jasně nevyjádřil, v čem by měla spočívat nepřiměřenost rozhodčí doložky ve spotřebitelské smlouvě. Není však jediným soudem, který z vrcholu soudní soustavy vykládá vnitrostátní právo. Byl to ÚS, který vynesl v této věci rozhodný názor. V již zmíněném nálezu ze dne 1. 11. 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10, ÚS prohlásil: „*Jde-li o ujednání v rámci spotřebitelské smlouvy, musí rozhodčí řízení obecně zaručovat procesní práva srovnatelná s řízením, které by bylo namíste v případě, kdy by se spotřebitel k ujednání ve spotřebitelské smlouvě nezavázal (ústnost, přímost jednání, odvolací instance, absence jiných překážek v uplatnění spotřebitelova práva), což však rozhodčí řízení za podmínek nastavených tak, jako je tomu v posuzovaném případě, rozhodně nezaručuje.*“²²²

Tento závěr ÚS nebyl úplně přijat v rozhodovací praxi NS. NS výslovně vztahuje tento nálezn pouze k věci, která byla v tomto případě projednávána, což byla transparentnost volby rozhodce a rozhodování dle zásad spravedlnosti. NS zamítá, že by tento závěr mohl přesahovat danou individuální kauzu.²²³

²¹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.9. 2014, sp. zn. 33 Cdo 1616/2014.

²¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.10. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2447/2011.

²¹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.9.2014, sp.zn. 33 Cdo 1354/2014.

²²⁰ Stanovisko Nejvyššího soud ze dne 11.12. 2013, sp. zn. Cpjn 200/2013.

²²¹ HULMÁK, Milan. IN HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 425.

²²² Nález Ústavního soudu ze dne 1.11. 2011, sp. zn. II. ÚS 2164/10 (N 187/63 SbNU 171).

²²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.10. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2447/2011.

Tato práce si nedává za cíl najít řešení problému nepřiměřenosti rozhodčích doložek ve spotřebitelských smlouvách v judikatuře vnitrostátních soudů. Poznávám však, že judikatura ÚS se zdá být v této věci srozumitelnější než přístup NS. ÚS se opravdu zabývá povahou rozhodčího řízení s ohledem na nepřiměřenost a dává ho do souvislosti s řízením soudním. V tomto smyslu je to v souladu s judikaturou SDEU, která navrhuje vnitrostátní soudy srovnávat smluvní ujednání a dispozitivní právní úpravu, která by platila v případě, že by si strany nic nestanovily. Z tohoto srovnání se potom ukazuje, na kolik je smluvní klauzule pro spotřebitele výhodná či nevýhodná. Na druhou stranu nevýhodnost ujednání ještě nezakládá nepřiměřenost.²²⁴ Nepřiměřenost rozhodčích doložek by měla vyplývat ještě z dalších okolností, které však zatím nebyly v rozhodovací praxi NS přesně vyjasněny.

Na závěr bych dodala, že i přes přísnější ochranu spotřebitele poskytovanou národním právem, mají vnitrostátní soudy povinnost dbát dodržování evropského práva. Ochrana spotřebitele se stále odehrává ve věcném aplikačním rámci evropského práva. Vnitrostátní soudy by měly mít stále na paměti povinnost zajistit, aby spotřebitel „nebyl vázán nepřiměřenými ujednáními“, a vycházet z myšlenky, že ochrana spotřebitele má sloužit k narovnání sil mezi fakticky nerovnými subjekty. Nicméně je nutné přiznat, že pokud to není evropské právo, které určuje, co je nepřiměřeným ujednáním, ale tato otázka je ponechána právu národnímu, lze dodržování evropského práva v této věci těžko posuzovat.

224 Srov. rozsudek ze dne 16.1. 2014, *Constructora Principado SA*, C- 226/12, www.curia.europa.eu, bod 30. HULMÁK, Milan. IN ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník I, II. Komentář*. 2. vydání. 2009, Praha: C. H. Beck, s. 529.

5 Hodnocení aplikace judikatury SDEU

Dostáváme se k poslední části této práce, kterou je shrnutí výsledků analyzovaných skupin, ve kterých byla rozebrána aplikace judikatury SDEU. Tato závěrečná kapitola je propojením teorie a praxe ve věci rozhodování spotřebitelských sporů, kterými jsem se v této práci zabývala.

5.1 Jak NS aplikuje judikaturu SDEU ve spotřebitelských sporech?

Tuto otázku můžeme zodpovědět ze dvou perspektiv. První se týká způsobu, jak je judikatura aplikována na jednotlivé případy. Druhá je otázkou na správnost této aplikace.

Aplikace judikatury SDEU ve spotřebitelských sporech byla nejvíce přiblížena v první skupině praktické části práce (kap. 4.1) Klasifikace judikatury SDEU byla založena na tom, z jakého pramene NS vyvozuje pravidlo, které reguluje projednávaný spor. Zjistilo se, že judikatura má různý vliv na jednotlivá rozhodnutí. Buď přímo určuje právní řešení spotřebitelského sporu, nebo má vliv na výklad vnitrostátního práva či plní v rozhodování NS podpůrnou funkci. Na základě rozdílnosti užití byly klasifikovány tři skupiny, které vypovídají o argumentační síle judikatury SDEU v rozhodnutích NS.

Způsob aplikace judikatury ukazuje perspektivu, jakou NS v řešení právního sporu zaujal. Judikatura jako pravidlo a vodítko jsou projevem zásady dodržování uniformní aplikace evropského práva. Naproti tomu podpůrnost značí čistě vnitrostátní perspektivu. Takové užití judikatury SDEU nelze obecně shledat v rozporu s jejím závazným charakterem. Některé otázky vnitrostátního práva jsou záležitostmi pouze tohoto systému, kde souladný výklad nemá už místo, protože tam nedosahuje povinnost uniformní aplikace evropského práva. Na druhou stranu se domnívám, že podpůrné užití judikatury SDEU v případech, v nichž je řešena právní otázka toho, zda osoba jednala jako spotřebitel, není adekvátní.

Otázka správnosti aplikace judikatury SDEU znovu nabízí dva pohledy, kterým lze tuto problematiku uchopit. První je evropský a ten druhý je národní.

Z evropské perspektivy hodnotíme, do jaké míry se NS podařilo poskytnout spotřebitelům efektivní ochranu. V tomto směru jsem shledala jistou rezervovanost NS při rozhodování některých sporů se spotřebitelem. Jedná se o aplikaci rozhodnutí *Walter Vapenik a Asturcom*. Domnívám se, že argumentace NS v těchto rozhodnutích není přesvědčivá, protože se NS příliš soustředí na znění vnitrostátního práva, aniž by zvažil smysl a účel evropské ochrany spotřebitele a možnosti eurokonformního výkladu. S ohledem na rozsudek SDEU ve věci *Walter Vapenik* se NS nedostatečně vypořádal s otázkou faktické nerovnosti mezi kupujícím a

zástupcem prodávajícího, který byl podnikatelem. V aplikaci rozsudku *Asturcom* nebyla argumentace NS přesvědčivá, protože otázka efektivní ochrany spotřebitele byla zcela ignorována. NS měl zohlednit, že dle právní úpravy před novelou ZRŘ č. 19/2012 Sb. spotřebitel neměl, v porovnání s dnešní úpravou, dostatečné právní záruky ochrany proti nepřiměřeným ujednáním.

Z národní perspektivy NS pochybil při aplikaci některých rozhodnutí SDEU, protože tato aplikace nerespektovala práva zaručená vnitrostátním právem. I když by se z evropské perspektivy mohlo zdát, že aplikace těchto rozhodnutí je příkladným následováním judikatury SDEU, jejich užití je nesprávné z pohledu práva národního. Jedná se o užití rozhodnutí *Mostaza Claro* a *Mohamed Aziz*. Při aplikaci rozhodnutí *Mostaza Claro* měl NS zvážit možný způsob výkladu ustanovení ZRŘ a účinky dopadu tohoto výkladu na druhou stranu, kterou byl podnikatel. Při aplikaci *Mohamed Aziz* nepostupoval NS v souladu se zněním SOZ, které nerozlišuje mezi individuálně sjednanými a nesjednanými ujednáními.

5.2 Do jaké míry NS respektuje závaznost judikatury SDEU?

Závaznost judikatury SDEU byla hlavním důvodem toho, proč jsme se způsobem její aplikace vůbec zabývali. V úvodní kapitole této práce (kap. 2.2) jsem označila judikaturu SDEU za součást evropského práva. Dle rozboru vybraných rozhodnutí můžeme usoudit, že je tomu skutečně tak. Judikatura SDEU významně dotváří evropské právo v ochraně spotřebitele, a tím zároveň vykonává vliv na vnitrostátní právní úpravu. Její normativní účinek na jednotlivé spory bych přirovnala k účinkům evropských legislativních aktů, jejichž obsah judikatura doplňuje.

Podobně jako u nařízení můžeme mluvit o přímém účinku judikatury v některých sporech, které se vyznačují přeshraničním charakterem a které spadají do působnosti přímo aplikovatelného právního aktu. V těchto případech vystupuje judikatura jako právní norma, která reguluje projednávanou kauzu.

Podobně jako směrnici jí můžeme připsat nepřímý účinek v horizontálních vztazích. Judikatura SDEU působí na výklad vnitrostátních norem, prostřednictvím kterých se má dosáhnout cíle, který plyne ze směrnice a který byl blíže vyložen judikaturou SDEU. Výklad SDE může přitom být volný v tom smyslu, že vnitrostátní soud má diskreci ve volbě metody, jakým evropské právo bude realizováno, nebo naopak může být velmi konkrétní.

Nemá smysl se zabývat tím, zda NS uznává závaznost rozhodnutí SDEU. Pouhý fakt aplikace judikatury, ať už v jakékoliv věci či jakýmkoliv způsobem, již na tuto otázku dává odpověď. Nicméně je nutné si uvědomit, že judikatura není závazná jako precedent a není závazná ani jako rozhodnutí vyšších soudů v rámci vnitrostátního právního systému. O její

precedentální povaze lze hovořit pouze na centrální úrovni evropského práva, na které SDEU následuje svoji předešlou judikaturu. Avšak tento účinek rozhodně nemá ve vnitrostátní aplikaci. V tomto nacházím značný rozdíl mezi centralizovaným a decentralizovaným vymáháním evropského práva, ve které obě roviny tvoří společný, ačkoliv nesourodý evropský soudní systém.

Otázku míry závaznosti judikatury SDEU je nutné ztotožnit s otázkou správnosti její aplikace. A správnost aplikace, jak popsáno výše, je záležitostí perspektivy, jakou můžeme v této věci zaujmout. Z hlediska vnitrostátní perspektivy má být judikatura SDEU aplikována do té míry, do jaké je to v souladu s národním právním řádem. Z evropské perspektivy se má maximalizovat účinek evropského práva v právu vnitrostátním. Tyto dvě protichůdné síly vytváří diskuzi o otázce správné aplikace judikatury SDEU ve vnitrostátním právu, a tím i diskuzi o míře její závaznosti.

6 Závěr

„Efektivní ochrana spotřebitele“ v českých právních podmínkách byla hlavním motivem této práce. Tento motiv byl aplikován na vybraný soubor rozhodnutí NS. Rozbor byl založen na povinnosti NS následovat judikaturu SDEU. Nicméně docházím k závěru, že následování judikatury SDEU ve vnitrostátním právu má značná specifika a otázku jejího dodržování rozhodně nelze přirovnat ke způsobu, jakým se má následovat judikatura v rámci vnitrostátního práva.

Působení judikatury SDEU ve spotřebitelských sporech spadá do obecného tématu vnitrostátní aplikace evropského práva. Judikatura SDEU se nijak nevyděluje ze způsobu, jakým mají být aplikovány evropské předpisy. Avšak na rozdíl od evropských právních aktů, konkrétně směrnic, které jsou právními akty sledující určitý cíl, dokáže být judikatura SDEU ve vnitrostátní realizaci unijních závazků mnohem efektivnější. Díky svému stylu rozhodování dokáže SDEU vyložit aplikaci evropského práva tak, že vnitrostátní soud si je vědom toho, jakým způsobem má chápat působení evropského práva v právním řádu a jaký cíl by mělo jeho soudní rozhodnutí splňovat. Tento cíl by měl být také určující pro jeho právní argumentaci. Nicméně je to vnitrostátní právo, jehož prostřednictvím se evropské právo realizuje, a v tomto ohledu je těžké hodnotit následování či nenásledování judikatury SDEU.

Předmětem rozboru byla soudní odůvodnění NS, ve kterých šlo o otázku ochrany spotřebitele. V některých případech byla judikatura SDEU pro NS natolik směrodatná, že poskytl spotřebitelům ochranu na úkor národního principu právní jistoty. Naopak v některých případech bylo shledáno, že NS argumentoval příliš rezervovaně.

Vedle toho máme spotřebitelské spory, které nepodléhají požadavku uniformní aplikace a na které judikatura SDEU přímo nedopadá. Posuzování nepřiměřenosti smluvních podmínek ve spotřebitelských smlouvách včetně rozhodčích doložek je záležitostí vnitrostátního práva. Výjimkou jsou prorogační doložky, které byly prohlášeny za nepřiměřené přímo v judikatuře SDEU. V tomto ohledu lze shledat určitou nekonzistentnost vlastní argumentace SDEU.

Ať již byla judikatura NS hodnocena jakkoli, tato práce chtěla poukázat na to, jak by se měla orientovat právní argumentace národních soudů ve spotřebitelských sporech. Jsem toho názoru, že v každém případě, ve kterém je řešena otázka ochrany spotřebitele, musí vnitrostátní soud respektovat evropské právo, jehož principy prostupují celý právní řád. Jsou to nakonec pouze vnitrostátní soudy, které mohou realizovat unijní závazky. To však předpokládá, že svou argumentací navážou, v duchu principu kooperace, na standardy obecně vymezené v judikatuře SDEU.

7 Seznam zdrojů

Monografie

- ALEXY, Robert. *Theory of Legal Argumentation*. Oxford: University Press, 1988, s. 295.
- ARNULL, Anthony. *The European Union and Its Court of Justice*, Oxford: Oxford University Press, 1999, s. 593.
- BOBEK, Michal a kol. *Předběžná otázka v komunitárním právu*. Praha: Linde, 2005, s. 507.
- BOBEK, Michal, BŘÍZA, Petr, KOMÁREK, Jan. *Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie*. C. H. Beck, 2011, s. 606.
- DOUGAN, Michael. *National remedies before the Court of Justice: issues of harmonisation and differentiation*. Oxford: Hart Publishing, 2004, s. 474.
- HOLLÄNDER, Pavel. *Filozofie práva*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 421.
- KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 247.
- KÜHN, Zdeněk. *Aplikace práva soudcem v éře střeoevropského komunismu a transformace*. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 201.
- KÜHN, Zdeněk. *Aplikace práva ve složitých případech: k úloze právních principů v judikatuře*. Praha: Karolinum, 2002, s. 419.
- KÜHN, Zdeněk, BOBEK, Michal, a kol. *Judikatura a právní argumentace*. 2. vydání. Praha: Auditorium, 2013, s. 496.
- MATHIJSEN, Pierre. *A Guide to European Union Law*. London: Sweet&Maxwell, 1995, s. 413.
- MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 296.
- PECZENIK, Aleksander. *On Law and Reason*. Dordrecht: Kluwer, 1989, s. 441.
- STEINER, Josephine. *Textbook on EC Law*. Blackstone Press Limited. 1988. s. 418.
- ŠTĚPÁN, Jan. *Logika a právo*. Praha: C. H. BECK, 2001, s. 82.
- WEATHERILL, Stephen. *EC Consumer Law and Policy*. London: Longman, 1997, s. 164.
- WEBER, Max. *Metodologie, sociologie a politika*. Praha: Oikoymen, 2009, s. 351.
- WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. Praha Linde, 2011, s. 711.

Odborné články

BOBEK, Michal. Kam až sahá právo EU? K věcnému aplikačnímu rámci unijního práva v členských státech. *Právní rozhledy*, 2013, č. 18, s. 611-630.

BOBEK, Michal. O odůvodňování soudních rozhodnutí. *Právní rozhledy*, č. 6, 2010, s. 204-220.

BOBEK, Michal. Které české soudy budou mít povinnost obracet se na Evropský soudní dvůr v rámci řízení o předběžné otázce? *Právní rozhledy*, č. 5, 2004, s. 173-190.

BURLEY, Anne-Marie, MATTLI, Walter. Europe Before the Court: A political Theory of Legal Integration, *International Organisation*, roč. 47, 1993, s. 41-76.

FENNELLY, Nial. Legal interpretation at the European Court of Justice. *Fordham I.L.J.*, roč. 20, 1996, s. 656-679.

HESSELINK, Martijn W. European Contract Law: A Matter of Consumer Protection, Citizenship, or Justice? *European Review of Private Law*, roč. 15, 2006, s. 323-348.

HONDIUS, Ewoud. The Innovative Nature of Consumer Law. *Consumer Policy Journal*, 2012, roč. 35, s. 165-173.

HONDIUS, Ewoud. Precedents in East and West. *Penn State International Law Review*, roč. 23, 2005, s. 521-534.

JACOBS, Joseph. The Evolution of The European Legal Order. *C.L.R.*, roč. 41, 2004, s. 303-316.

JACOBS, Francis G. Judicial Dialogue and the Cross-Fertilization of Legal Systems: The European Court of Justice. *T.I.L.*, roč. 38, 2002, 547-556.

KÜHN, Zdeněk. Samovykonatelnost, přímá účinnost a některé teoretické otázky aplikace mezinárodních smluv ve vnitrostátním právu. *Právník*, č. 5, 2004, s. 471-501.

KÜHN, Zdeněk. Rozšíření Evropské Unie a vztahy šestadvaceti ústavních systémů. *Právník*, č. 8, 2004, s. 745-786.

KÜHN, Zdeněk. The application of European Law in the New Member States: Several (Early) Predictions. *G. L. J.*, 2005, roč. 6, č. 3, s. 563-582.

KÜHN, Zdeněk. Doktrína Stare decisis v zemích common law. *Právník*, č. 8, 1999, s. 689-713.

KÜHN, Zdeněk. Nová koncepce normativity judikatury obecného soudnictví na pozadí rozhodnutí Ústavního soudu. *Právní rozhledy*, č. 6, 2001, s. 265-280.

KÜHN, Zdeněk, BAŇOUCH, Hynek. O publikaci a citaci judikatury aneb proč je někdy judikatura jak císařovi nové šaty. *Právní rozhledy*, č. 13, 2005, s. 484-500.

KÜHN, Zdeněk. Iura novit curia: aplikace starého principu v nových podmínkách. *Právní rozhledy*, č. 8, 2004, s. 295-308.

LA TORRE, Massimo. Legal pluralism as Evolutionary Achievement of Community Law. *Ratio Juris.: A. I. J.o.J. and P.o.L.*, roč. 12, 1999, s. 182-195.

MACCORMICK, Neil. Risking Constitutional Collision in Europe? *Oxford Journal of Legal Studies*, roč. 18, 1998, s. 517-532.

MACCORMICK, Neil. On Legal Decisions and Their Consequences. *New York U.R.*, roč. 58, 1983, s. 239-258.

PELIKÁNOVÁ, Irena. České právo, Evropa a rozhodčí doložky. *Bulletin advokacie*, č. 10, 2011, s. 17-26.

TOMÁŠEK, Michal. Princip minimální harmonizace při transpozici směrnic v oblasti ochrany spotřebitele. *Právní fórum*, 2004, roč. 1, s. 14–20.

STUYCK, Jules. Case C-243/08, Pannon GSM Zrt. v. Erzsébet Sustikné Györfi, Judgment of the Court (Fourth Chamber) of 4 June 2009, not yet reported and Case C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones SL v. María Cristiba Rodríguez Nogueira, judgment of the Court (First Chamber) of 6 October 2009, not yet reported. *C.M.L.R.*, roč. 47, 2010, s. 879-898.

WEILER, Joseph. The Transformations of Europe. *Yale L.J.*, roč. 100, 1991, s. 2403–2483.

WEILER, Joseph. Eurocracy and Distrust: Some Questions Concerning the Role of The ECJ In the Protection of Fundamental Human Rights Within The Legal Order Of EC. *W.L.R.*, roč. 61, s. 1103-1142.

WARNER, Randall H. All Mixed Up About Contracts: When Is Contract Interpretation A Legal Question And When Is It a Fact Question? *Virginia Law & Business Law*, roč. 5, 2010, 83-129.

Příspěvky ze sborníků

ALTER, Karen. Explaining National Court Acceptance of European Court Jurisprudence: A critical Evaluation of Theories of Legal integration. IN SLAUGHTER, Anne-Marie, SWEET S., Alec, WEILER, Joseph H.H. (ed.). *The National Courts and National Courts: Doctrine and Jurisprudence*. Hart Publishing. 1998, s. 227-251.

BEJČEK, Josef. Vliv Evropské justice na právní kulturu nově přijatých zemí. IN 23. 9. 2010 Trnava. *Plenární zasedání mezin. konference Právo v evropské perspektíve*. 2010, s. 54-61.

BENGOETXEA, Joxerramon, MACCORMICK, Neil, MORAL SORIANO, Leonor. Integration and Integrity in the Legal Reasoning of the European Court of Justice. IN DE BÚRCA, Grainné, WEILER H.H., Joseph (eds.). *The European Court of Justice*. Oxford University Press, 2001, s. 43-85.

HESSELINK W, Martijn. The New European Legal Culture. IN HESSELINK W. Martijn (ed.). *The New European Private Law: Essays on the Future of Private Law in Europe*. Kluwer Law International, 2002, s. 11-75.

HOLLÄNDER, Pavel. O interpretaci práva obecně. Savignioho paradigma v době dekonstrukce práva. IN GERLOCH, Aleš, TRYZNA, Jan, WINTER, Jan (eds.). *Metodologie interpretace práva a právní jistota*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. s. 21-43.

Komentáře

BAHÝLOVÁ, Lenka, FILIP, Jan, MOLEK, Pavel a kol. *Ústava ČR: Komentář*. Praha: Linde, 2010, s. 1533.

HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721-2054). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1335.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1-654). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2400.

ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník I, II. Komentář*. 2. vydání. 2009, Praha: C. H. Beck, s. 2321.

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1672.

Internetové zdroje

KOMÁREK, Jan. *Evropa proti Evropě: proč EU (zatím) do Štrasburku nepožene* [online]. Jiné právo, 21. 1. 2015. Dostupné na < <http://jinepravo.blogspot.cz/2015/01/jan-komarek-evropa-proti-evrope-proc-eu.html> >.

LURGER, Brigitta. *The „Social Side“ of Contract Law and the New Principle of Regard and Fairness* [online]. Social Science Research Network, 27.1 2010 [cit. 20.7. 2015]. Dostupné na: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1542512>.

Ostatní zdroje

Důvodová zpráva k zákonu č. 404/2012 Sb. kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Dostupná v databázi Beck-online.

Důvodová zpráva k zákonu č. 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů a, a další související zákony. Dostupná v databázi Beck-online.

Dutch Civil Code [online], 1992 [cit. 20.7. 2015]. Dostupný na: <<http://www.dutchcivillaw.com/civilcodegeneral.htm>>.

Preliminary programme of the European Economic Community for a consumer protection and information policy [online], 14.4. 1975 [cit. 1.8.2015]. Dostupné na <[http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31975Y0425\(02\):en:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31975Y0425(02):en:HTML)>.

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění do 31.12. 2013

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění do 31. března 2012.

Zákon č. 216/1994 Sb., zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon 19/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších zákonů.

Smlouva o fungování Evropské Unie (konsolidované znění 2012). Úřední věstník C 326 ze dne 26. 10. 2012.

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (tzv. Brusel II). IN: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné na: <<http://eurlex.europa.eu/legalcontent/CS/TXT/?qid=1439223538513&uri=CELEX:32004R0805>>.

Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky. IN: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné na: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1439288652497&uri=CELEX:32004R0805>>.

Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. In: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné na: <<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:15:02:31993L0013:CS:PDF>>.

Směrnice Rady 90/314/EHS ze dne 13. června 1990 o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy. IN: EUR-Lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie. Dostupné na: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?qid=1439288691874&uri=CELEX:31990L0314>>

Judikatura

Posudek ze dne 18.12. 2014, *o posouzení návrhu Evropské komise slučitelnosti o přistoupení Evropské Unie K Evropské Úmluvě o ochraně lidských práv a svobod, 2/13*, www.curia.europa.eu.

Rozsudek ze dne 13.5. 1981, *SpA International Chemical Corporation*, 66/80, Recueil, s. 1191.

Rozsudek ze dne 19.6. 1990, *Factortame Ltd.*, 213/89, Recueil, s. 2433.

Rozsudek ze dne 9.3. 1978, *Simmenthal*, 106/77, Recueil, s. 629.

Rozsudek ze dne 5.2. 1963, *Van Gend en Loos*, 26/62, Recueil, s. 3.

Rozsudek ze dne 22. 10. 1987, *Firma Foto-Frost*, 314/85, Recueil, s. 4199.

Rozsudek ze dne 15.7. 1964, *Flaminio Costa*, 6/64, Recueil, s. 1141.

Rozsudek ze dne 9.3. 1978, *Amministrazione delle Finanze dello Stato*, 106/77, Recueil, s. 629.

Rozsudek ze dne 13.11. 1990, *Marleasing SA*, 106/89, Recueil, s. 4135.

Rozsudek ze dne 30.9. 2003, *Köbler*, 224/01, Recueil, s. 10239.

Rozsudek ze dne 8.10. 1987, *Trestní řízení proti Kolpinghuis Nijmegen*, 80/86, Recueil, s. 3969.

Rozsudek ze dne 11.3. 1980, *Pasquale Foglia*, 104/79, Recueil, s. 745.

Rozsudek ze dne 17.10. 1990, *SA CNL-SUCAL NV*, 10/89, Recueil, s. 3711.

Rozsudek ze dne 14.5. 1974, *Nold*, 4/73, Recueil, s. 491.

Rozsudek ze dne 16.6. 2005, *Marii Pupino*, C-105/03, Sb.rozh. I-5285.

Rozsudek ze dne 21.11. 2002, *Cofidis SA*, 473/00, Recueil, s. 10875.

Rozsudek ze dne 17.11. 2011, *Hypoteční banka a.s.*, C-327/10, Sb.rozh. I-11543.

Rozsudek ze dne 15. 3. 2012, *G. proti Cornelius Visser*, C-292/10, www.curia.europa.eu.

Rozsudek ze dne 20.5. 2010, *Vienna Insurance Group*, C-111/09, Sb.rozh. I-4545.

Rozsudek ze dne 1.4. 2005, *Andrew Owusu*, C-281/02 Recueil, s. 1383.

Rozsudek ze dne 20.1. 2005, *Johann Gruber*, C-464/01, Sb.rozh. I-439.

Rozsudek ze dne 23.4. 2009, *Falco Privatstiftung a Thomas Rabitsch*, C-533/07, Sb.rozh. I-3327.

Rozsudek ze dne 9.7. 1997, *Société civile immobilière Parodi*, 222/95, Recueil, s. 3899.

Rozsudek ze dne 12.3. 2002, *Simone Leitner*, 168/00, Recueil, s. 2631.

Rozsudek ze dne 6.10. 1982, *Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA*, 283/81, Recueil, s. 3415.

Rozsudek ze dne 3.7. 1997, *Francesco Benincasa*, 269/95 Recueil, s. 2631.

Rozsudek ze dne 5.12. 2013, *Walter Vapenik*, C-508/12, www.curia.europa.eu.

Rozsudek ze dne 4.7. 2006, *Konstantinos Adeneler a další*, 212/04, Sb.rozh. I-6057.

Rozsudek ze dne 14.10. 1976 *LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG*, 29/76 Recueil, s. 1541.

Rozsudek ze dne 10.4. 1984, *Sabine von Colson a Elisabeth Kamann*, 14/83, Recueil, s. 1891.

Rozsudek ze dne 4.12. 1974, *Yvonne van Duyn*, 41/74, Recueil, s. 1334.

Rozsudek ze dne 5.4. 1979 *Pubblico Ministero*, 148/78, Recueil, s. 1629.

Rozsudek ze dne 26.2. 1986, *M. H. Marshall*, 152/84 Recueil, s. 723.

Rozsudek ze dne 14.7. 1994 *Paola Faccini Dori*, C-91/92, Recueil, s. 3325.

Rozsudek ze dne 5.10. 2004, *Bernhard Pfeiffer (a další)*, C-397/01, Sb.rozh. I-8835.

Rozsudek ze dne 19.7.2013, *Seda Küçükdeveci*, C-555/07, Sb.rozh. I-365.

Rozsudek ze dne 26.10. 2006, *Elisa María Mostaza Claro*, C-168/05, Sb.rozh. I-10421.

Rozsudek ze dne 4.6. 2009, *Panon GSM Zrt.*, C-243/08, Sb.rozh. I-4713.

Rozsudek ze dne 9.11. 2010, *VB Pénzügyi Lízing Zrt*, C-137/08, Sb.rozh. I-10847.

Rozsudek ze dne 14.3. 2013, *Mohamed Aziz*, C-415/11, www.curia.europa.eu.

Rozsudek ze dne 7.5. 2002, *Komise proti Kingdom of Sweeden*, 478/99, Recueil, s. 4147.

Rozsudek ze dne 1.4. 2002, *Freiburger Kommunalbauten GmbH*, 237/02, Recueil, s. 3403.

Rozsudek ze dne 6.10. 2009, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, Sb.rozh. I-9579.

Rozsudek ze dne 16.11. 2010, *Pohotovost' s.r.o.*, C-76/10, Sb.rozh. I-11557.

Rozsudek ze dne 25.10. 2011, *eDate Advertising GmbH*, C-509/09, Sb.rozh. I-10269.

Rozsudek ze dne 22.11. 2001, *Idealservice MN RE Sas*, spojené věci 541/ 99 a 542/99, Recueil, s. 9049.

Rozsudek ze dne 27.6. 2000, *Océano Grupo Editorial SA*, spojené věci C-240 až C-244/98, Recueil, s. 4941.

Rozsudek ze dne 23.1. 1993, *Telemarsicabruzzo*, spojené věci 320 až 322/90, Recueil, s. 393.

Rozsudek ze dne 14.12. 1995, *Van Schijndel a van Veen*, spojené věci 430 a 431/93, Recueil, s. 4705.

Rozsudek ze dne 16.1. 2014, *Constructora Principado SA*, C- 226/12, www.curia.europa.eu.

Rozsudek ze dne 26.2. 2015, *Bogdan Matei a Ioana Ofelia Matei*, C-143/13, www.curia.europa.eu.

Rozsudek ze dne 27.2. 2014, *OSA o.s.*, C-351/12, www.curia.europa.eu.

Stanovisko GA Leendert A. Geelhoed ze dne 25.9. 2003, *Freiburger Kommunalbauten GmbH*, 237/02, Recueil, s. 3403.

Stanovisko GA Verici Trstenjak ze dne 14.5. 2009, *Asturcom Telecomunicaciones SL*, C-40/08, Sb.rozh. I-9579.

Stanovisko GA Juliane Kokott ze dne 8.11. 2012, *Mohamed Aziz*, C-415/11, www.curia.europa.eu.

Stanovisko GA Walter Van Gerven ze dne 12.7. 1990, *Marleasing*, 106/89, Recueil, s. 4135.

Stanovisko GA Verici Trstenjak ze dne 6.7. 2010, *VB Pénzügyi Lízing Zrt*, C-137/08, Sb.rozh. I-10847.

Stanovisko generálního GA Francise Jacobse ze dne 15. 6. 1995, *Van Schijndel*, spojené věci C-430 až 431/93, Recueil, s. 4705.

Nález Ústavního soudu ze dne 29. 4. 2005, sp. zn. III. ÚS 166/05, www.nalus.usoud.cz.

Nález Ústavního soudu ze dne 4. 12. 2003, sp. zn. IV. ÚS 511/03, www.nalus.usoud.cz.

Nález Ústavního soudu ze dne 9.2. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 1/10, www.nalus.usoud.cz.

Nález Ústavního soudu ze dne 8.3. 2006, *Cukerné kvóty III*, Pl. ÚS 50/04 (N 50/40 SbNU 443).

Nález Ústavního soudu ze dne 26.11. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 19/08 (N 201/51 SbNU 445).

Nález Ústavního soudu ze dne 11. 9. 2012, sp. zn. II. ÚS 2504/10 (N 154/66 SbNU 311).

Nález Ústavního soudu ze dne 4.6. 2014, sp. zn. IV. ÚS 3402/13, www.nalus.usoud.cz.

Nález Ústavního soudu ze dne 17.1. 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11 (N 15/64 SbNU 155).

Nález Ústavního soudu ze dne 10.9. 2009, sp. zn. Pl. ÚS 27/09 (N 199/54 SbNU 445).

Nález Ústavního soudu ze dne 29.3. 2012, sp. zn. I. ÚS 3923/2011 (N 68/64 SbNU 767).

Nález Ústavního soudu ze dne 17.4. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 52/12 (N 59/69 SbNU 123).

Nález Ústavního soudu ze dne 13.5. 2014, sp. zn. II. ÚS 1810/13, www.nalus.usoud.cz.

Nález Ústavního soudu ze dne 10.4. 2014, sp. zn. III. ÚS 3725/13, www.nalus.usoud.cz.

Nález ze dne 6.11. 2007, sp. zn. II. ÚS 3/06 (N 185/47 SbNU 429).

Nález Ústavního soudu ze dne 23.5. 2013, sp. zn. II. ÚS 3413/12, www.nalus.usoud.cz.

Nález Ústavního soudu ze dne 11.10. 2012, sp. zn. IV. ÚS 1281/12, www.nalus.usoud.cz

Usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 4.5. 2010, sp. zn. 4 Ads 77/2007, č. 9/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2009, sp. zn. 33 Cdo 2894/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11.5. 2011, sp. zn. 1945/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.10. 2005, sp. zn. 33 Odo 872/2005.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11.1. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3820/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.7. 2011, sp. zn. 22 Cdo 2227/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.2. 2012, sp.zn. 32 Cdo 1318/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.7. 2012, sp.zn. 28 Nd 195/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.9. 2012, sp.zn. 26 Nd 191/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14.9.2012, sp.zn. 28 Nd 240/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.7. 2014, sp.zn. 26 Nd 374/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.6. 2014, sp.zn. 30 Nd 25/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.5. 2013, sp.zn. 30 Nd 317/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.11. 2012, sp.zn. 32 Cdo 50/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.4. 2012, sp.zn. 32 Cdo 1826/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.11. 2012, sp.zn. 32 Cdo 2405/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.11. 2009, sp.zn. 32 Cdo 5208/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11.12. 2013, sp.zn. 33 Cdo 3661/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.8. 2013, sp.zn. 33 Cdo 1022/2013.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.6. 2014, sp.zn. 32 Cdo 1519/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.6. 2008, sp.zn. 4 Nd 226/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.6. 2012, sp.zn. 28 Nd 69/2012.

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 10.9. 2013, sp.zn. Cpjn 200/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.12. 2014, sp.zn. 22 Nd 370/2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.2. 2012, sp.zn. 33 Cdo 3721/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.3. 2012, sp.zn. 33 Cdo 3121/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.1. 2013, sp.zn. 23 Cdo 2628/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.4. 2013, sp.zn. 33 Cdo 2127/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.5. 2013, sp.zn. 33 Cdo 1858/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.6. 2013, sp.zn. 33 Cdo 3571/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.6. 2013, sp.zn. 33 Cdo 2124/2012.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.6. 2013, sp.zn. 33 Cdo 1201/2013.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.7. 2013, sp.zn. 33 Cdo 2713/2012.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.10. 2013, sp.zn. 23 Cdo 2447/2011.

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 11.12. 2013, sp.zn. Cpjn 200/2013.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.3. 2014, sp.zn. 29 Cdo 530/2012.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.7. 2014, sp.zn. 21 Cdo 1637/2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.9. 2014, sp.zn. 33 Cdo 1354/2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.9. 2014, sp.zn. 33 Cdo 1616/2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.3. 2014, sp.zn. 29 ICdo 2/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.11. 2014, sp.zn. 33 Cdo 314/2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.9. 2014, sp.zn. 33 Cdo 1860/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.9. 2014, sp.zn. 30 Cdo 3712/2012.

Rozsudek ze dne 17. 1. 1970, *Delcourt proti Belgii*, č. 2689/65.

8 Shrnutí

Tématem práce je evropská úroveň ochrany spotřebitele, jak je vykládána v judikatuře Evropského soudního dvora („SDEU“). Tato problematika je přenesena do aplikační praxe Nejvyššího soudu ČR („NS“), který rozhoduje spory se spotřebitelem a který má povinnost následovat judikaturu SDEU. Užití judikatury SDEU je podrobena rozboru, který probíhá v několika skupinách, které jsou tematicky zaměřeny. Cílem práce je objasnění konkrétní vnitrostátní aplikace evropského práva v oblasti ochrany spotřebitele a zhodnocení správnosti aplikace judikatury SDEU.

9 Summary

The topic of the thesis is to discuss the European standards of consumer protection according to the interpretation of the European Court of Justice (ECJ) case law. This issue has been reflected in the legal reasoning of the Supreme Court of the Czech Republic, which is the highest and final national instance deciding on the consumer protection cases. The use of the ECJ case law is scrutinized by several different thematically focused expert groups. The aim of the thesis is to clarify the specific use of the European case law in the national jurisdiction and to provide an evaluation of the application of the ECJ case law.

10 Seznam klíčových slov

Judikatura

Nejvyšší soud ČR

Závaznost judikatury SDEU

Spotřebitelské spory

Ochrana spotřebitele

Sekundární právo EU

Interpretace

Nepřiměřené podmínky ve spotřebitelských smlouvách

11 List of key words

Case law

Czech Supreme Court

Binding force of European Court of Justice's case law

Consumer disputes

Consumer protection

Secondary law of European Union

Interpretation

Unfair terms in consumer contracts

12 Přílohy

Příloha č. 1: Seznam relevantních rozhodnutí Nejvyššího soudu

Spisová značka	Datum	Evropský právní předpis	Způsob užití judikatury SDEU
32 Cdo 1318/2012	29.2.2012	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001	Podpůrný argument
28 Nd 195/2012	17.7. 2012	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001	Autoritativní pravidlo
26 Nd 191/2012	20.9. 2012	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001	Autoritativní pravidlo
28 Nd 240/2012	14. 9. 2012	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001	Podpůrný argument
26 Nd 374/2013	24.7. 2014	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001	Autoritativní pravidlo
30 Nd 25/2014	25.6. 2014	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001	Autoritativní pravidlo
30 Nd 317/2013	20.5. 2013	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001	Autoritativní pravidlo
32 Cdo 50/2011	20.11. 2012	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001	Autoritativní pravidlo
32 Cdo 1826/2011	25.4.2012	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001	Podpůrný argument
32 Cdo 2405/2011	20.11. 2012	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001	Autoritativní pravidlo
32 Cdo 5208/2009	30.11. 2009	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001	Autoritativní pravidlo
33 Cdo 3661/2013	11.12. 2013	Směrnice Rady 90/314/EHS	Podpůrný argument
33 Cdo 1022/2013	30.8. 2013	-	Podpůrný argument
32 Cdo 1519/2012	24.6. 2014	-	Podpůrný argument
4 Nd 226/2008	25.6.2008	Směrnice Rady 93/13/EHS	Interpretační vodítko
33 Cdo 3721/2011	22.2. 2012	Směrnice Rady 93/13/EHS	Autoritativní pravidlo
33 Cdo 3121/2010	28.3. 2012	Směrnice Rady 93/13/EHS	Autoritativní pravidlo
28 Nd 69/2012	13.6. 2012	Směrnice Rady 93/13/EHS	Interpretační vodítko
23 Cdo 2628/2010	22.1. 2013	Směrnice Rady 93/13/EHS	Autoritativní pravidlo
33 Cdo 2127/2011	25.4.2013	Směrnice Rady 93/13/EHS	Autoritativní pravidlo
33 Cdo 1858/2011	30.5. 2013	Směrnice Rady 93/13/EHS	Autoritativní pravidlo
33 Cdo 3571/2012	19.6. 2013	Směrnice Rady 93/13/EHS	Autoritativní pravidlo
33 Cdo 2124/2012	19.6.2013	Směrnice Rady 93/13/EHS	Interpretační vodítko
33 Cdo 1201/2013	20.6.2013	Směrnice Rady 93/13/EHS	Interpretační vodítko
33 Cdo 2713/2012	19.7. 2013	Směrnice Rady 93/13/EHS	Autoritativní pravidlo
Cpjn 200/2011	10.9. 2013	Směrnice Rady 93/13/EHS	Interpretační vodítko
23 Cdo 2447/2011	24.10.2013	Směrnice Rady 93/13/EHS	Interpretační vodítko
Cpjn 200/2013	11.12. 2013	Směrnice Rady 93/13/EHS	Interpretační vodítko

29 Cdo 530/2012	27.3.2014	Směrnice Rady 93/13/EHS	Interpretační vodítko
21 Cdo 1637/2014	29.7. 2014	Směrnice Rady 93/13/EHS	Podpůrný argument
33 Cdo 1354/2014	24.9. 2014	Směrnice Rady 93/13/EHS	Podpůrný argument
33 Cdo 1616/2014	29.9. 2014	Směrnice Rady 93/13/EHS	Podpůrný argument
29 ICdo 2/2011	31.3. 2014	Směrnice Rady 93/13/EHS	Podpůrný argument
33 Cdo 314/2014	27.11. 2014	Směrnice Rady 93/13/EHS	Podpůrný argument
33 Cdo 1860/2014	25.9. 2014	Směrnice Rady 93/13/EHS	Autoritativní pravidlo
30 Cdo 3712/2012	30.9.2014	Směrnice Rady 93/13/EHS	Interpretační vodítko
22 Nd 370/2014	17.12. 2014	Směrnice Rady 93/13/EHS	Interpretační vodítko

Příloha č. 2: Seznam užití judikatury SDEU v rozhodnutích NS

Spisová značka ²²⁵	Název ²²⁶	Datum	Počet výskytů ²²⁷
C-327/10	<i>Hypoteční banka a.s.</i>	17.11.2011	9
C-292/10	<i>G. proti Cornelius Visser</i>	15. 3. 2012	3
C-111/09	<i>Vienna Insurance Group</i>	20.5. 2010	2
C-281/02	<i>Andrew Owusu</i>	1.4. 2005	4
C-509/09	<i>eDate Advertising</i>	25.10. 2011	2
C-464/01	<i>Johann Gruber</i>	20.1. 2005	2
C-533/07	<i>Falco Privatstiftung a Thomas Rabitsch</i>	23.4. 2009	2
C-222/95	<i>Société civile immobilière Parodi</i>	9.7. 1997	2
C- 168/00	<i>Simone Leitner</i>	12.3. 2002	1
C-283/81	<i>Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA</i>	6.10. 1982	5
C-269/95	<i>Francesco Benincasa</i>	3.7. 1997	1
C-542/99	<i>Idealservice MN RE Sas</i>	22.11. 2001	1
C-508/12	<i>Walter Vapenik</i>	5.12. 2013	1
C-106/89	<i>Marleasing SA</i>	13.11. 1990	3
C-240 až C-244/98	<i>Océano Grupo Editorial SA</i>	27.6. 2000	7
C-212/04	<i>Konstantinos Adeneler a další</i>	4.7. 2006	4
C-29/76	<i>LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG</i>	14.10. 1976	3
C-14/83	<i>Sabine von Colson a Elisabeth Kamann</i>	10.4. 1984	3
C-41/74	<i>Yvonne van Duyn</i>	4.12. 1974	1
C-148/78	<i>Pubblico Ministero</i>	5.4. 1979	1
C-152/84	<i>M. H. Marshall</i>	26.2. 1986	4
C-91/92	<i>Paola Faccini Dori</i>	14.7. 1994	4

²²⁵ Zdrojem judikatury SDEU je databáze www.curia.europa.eu.

²²⁶ Názvy případů jsou specifikovány dle jména žalobce. Pokud bylo jméno žalobce jednoslovné nebo byla žalobcem Komise, jsou uvedeny obě strany právního sporu.

²²⁷ Míň je počet rozhodnutí NS zahrnutých do analýzy.

C-397/01	<i>Bernhard Pfeiffer (a další)</i>	5.10. 2004	4
C-555/07	<i>Seda Küçükdeveci</i>	19.7.2013	3
C-168/05	<i>Elisa María Mostaza Claro</i>	26.10. 2006	11
C-243/08	<i>Panon GSM Zrt.</i>	4.6. 2009	1
C-137/08	<i>VB Pénzügyi Lízing Zrt</i>	9.11. 2010	4
C-415/11	<i>Mohamed Aziz</i>	14.3. 2013	5
C-478/99	<i>Commission of EC proti Kingdom of Sweden</i>	7.5. 2002	1
C-237/02	<i>Freiburger Kommunalbauten GmbH</i>	1.4. 2002	2
C-40/08	<i>Asturcom Telecomunicaciones</i>	6.10. 2009	4
C-473/00	<i>Cofidis SA</i>	21.11. 2002	3
C-76/10	<i>Pohotovost' s.r.o.</i>	16.11. 2010	2